

VANHEMMUUDEN TUKEMINEN PÄIVÄHOIDOSSA

Mari Liukku

Opinnäytetyö, syksy 2009

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Diak Etelä, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	4
ABSTRACT	5
1 JOHDANTO	6
2 VANHEMMUUS	7
3 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN PÄIVÄHOIDOSSA	9
3.1 Päivähoito.....	9
3.2 Kasvatuskumppanuus	10
3.3 Vanhemmuuden tukeminen.....	12
3.4 Varhainen tuki ja puuttuminen	13
3.5 Perhetyö päivähoidossa	16
3.5.1 Päivähoidon perhetyö	16
3.5.2 Vanhempien näkemyksiä päivähoidon perhetyöstä	17
3.5.3 Perhetyöntekijöiden näkemyksiä päivähoidon perhetyöstä.....	18
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
4.1 Tutkimusympäristön kuvaus	20
4.1.1 Perhetyö päivähoidossa - hanke.....	20
4.1.2 Päiväkotien toiminta.....	22
4.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	23
4.3 Laadullinen tutkimus.....	24
4.4 Tutkimusaineiston keruu	25
4.5 Aineiston analyysi.....	27
5 TULOKSET	29
5.1 Taustatiedot.....	29
5.2 Näkemyksiä vanhemmuuden tukemisesta	29
5.3 Kokemuksia vanhempien tuen tarpeesta	33
5.4 Vanhemmuuden tukemisen kehittäminen	35
6 TULOSTEN TARKASTELU	39
6.1 Kasvatuskumppanuus osa vanhemmuuden tukemista päivähoidossa....	39
6.2 Vanhempien tarvitsema tuki	41
6.3 Panostusta ennaltaehkäisevään työhön päivähoidossa	42
7 POHDINTA	44

7.1 Tutkimuksen luotettavuus.....	44
7.2 Tutkimuksen eettisyys	45
7.3 Omaa pohdintaa opinnäytetyöstä ja jatkotutkimusmahdollisuuksista	47
7.4 Opinnäytetyöprosessin ja oman ammatillisen kasvun tarkastelua.....	49
LÄHTEET	51
LIITE1: Saatekirje	55
LIITE 2: Kyselylomake päiväkotien henkilöstölle	56
LIITE 3: Esimerkki aineiston ryhmittelystä	57

TIIVISTELMÄ

Mari Liukku. Vanhemmuuden tukeminen päivähoidossa. Helsinki, syksy 2009, 57 s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstö (lastenhoitajat, lastentarhanopettajat ja erityislastentarhanopettajat) ajattelevat vanhemmuuden tukemisesta ja miten tukemista käytännössä toteutetaan päivähoidossa. Tavoitteena oli selvittää vanhemmuuden tukemisen yhteisesti sovittuja linjauksia ja niiden käyttöä. Opinnäytetyössä selvitetään myös vanhemmuuden tukemisen käytäntöjä ja tulevaisuutta päivähoidossa.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään vanhemmuutta ja sen tukemista päivähoidossa, kasvatuskumppanuutta, varhaista tukea – ja puuttumista sekä päivähoidon perhetyötä.

Tutkimus on kvalitatiivinen. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kahden helsinkiläisen päiväkodin hoito- ja kasvatushenkilöstöltä. Kyselyssä käytettiin avoimia kysymyksiä. Päiväkodit valittiin, koska teen työtä molemmissa perhetyö päivähoidossa -hankkeessa sosiaaliohjaajana. Halusin tutkimuksesta mahdollisesti olevan hyötyä jatkossa kirjoittaessani hankeraporttia. Kysely annettiin 29 henkilölle. Tutkimukseen osallistui 14 työntekijää palauttamalla kyselyn.

Tutkimuksen tulosten mukaan kasvatuskumppanuus on tärkeä osa vanhemmuuden tukemista päivähoidossa; vanhempia kunnioitetaan ja tehdään avointa ja luottamuksellista yhteistyötä. Tukemiseen liittyy myös erityiset toimintatavat esimerkiksi erilaiset tapahtumat sekä dialogisuus keskustelujen ja kuuntelun kautta. Päivähoidossa lapset huomioidaan yksilöinä sekä yksilöllisesti huomioidaan vanhempien toiveita. Vanhemmat tarvitsevat tukea aikuisena ja vanhempana olemiseen, rajojen asettamiseen sekä erilaisissa ongelma- ja kriisitilanteissa. Päivähoidossa tarvitaan yhteisiä linjauksia vanhemmuuden tukemiseen. Päivähoidon työntekijät toivovat päivähoidon perhetyötä lisättäväksi päiväkoteihin. He toivovat myös enemmän erilaisia ryhmiä sekä vanhemmille että lapsille, sekä koulutusta ja keskustelua vanhemmuudesta ja sen tukemisesta päivähoidossa.

Tutkimuksesta on hyötyä suunniteltaessa ennaltaehkäisevän, varhaisen tuen lisäämistä päivähoitoon sekä päivähoitohenkilöstön täydennyskoulutusta. Tulevaisuudessa vanhemmuuden tukeminen tulisi olla osa päivähoidon normaalia käytäntöä päivähoidon perhetyönä, jolloin tuki tulisi kaikille vanhemmille ja perheille.

Asiasanat: vanhemmuus, vanhemmuuden tukeminen, päivähoito, kasvatuskumppanuus, varhainen tuki ja - puuttuminen, päivähoidon perhetyö ja kvalitatiivinen tutkimus.

ABSTRACT

Liukku, Mari.

Supporting parenthood in the day-care centres.

57 p., 3 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Fall 2009.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the study was to clarify the daycare center personnel's opinions on supporting parenthood.

The study was qualitative. The research was carried out as an inquiry using questionnaires. The target group on this study was the personnel at two different daycare centers. The questionnaires were completed by 14 members of the personnel and analyzed using the content analysis.

The results of this study showed that companionship was part of supporting parenthood in day care. Parents seemed to need support with being an adult and a responsible parent. They also needed support when they had a problem or a crisis in their lives. Common definitions on how to support parents in day care would be useful. The day-care personnel hoped to have family work in day care. They also expressed a wish that they could have different groups for both children and parents. There seemed also to be a need for training and discussion on parenthood and supporting it in the daycare system.

Keywords: parenthood, supporting parenthood, day-care, family work.

1 JOHDANTO

Päivähoito on ennalta ehkäisevää ja varhaista tukea lapsiperheille tarjoten luontevan paikan, jossa vanhemmuutta voidaan tukea helposti. (Teräväinen & Lipsanen 2005, 82). Henkilökunnalla on tavoitteena tehdä työtä kasvatuskumppanuuden hengessä vanhemmuutta tukien, mutta miten tämä on käytännössä mahdollista? Heidän tehtävänsä kuuluu olennaisesti lapsen turvallisuudesta ja perushoidosta huolehtiminen.

Opinnäytetyössäni tarkastelun kohteena ovat päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstö, jotka toimivat lapsiryhmissä lastentarhanopettajina, erityislastentarhanopettajina ja lastenhoitajina. Kohdejoukoksi valikoitui kahden päiväkodin työntekijät, koska teen työtä Perhetyö päivähoidossa - Hankkeessa sosiaaliohjaajana. Hankkeen ollessa suhteellisen lyhyt (1½ vuotta) halusin ottaa tutkimukseen mukaan juuri nämä päiväkodit, jotta tekemästäni opinnäytetyöstä olisi mahdollisesti hyötyä hankkeen jatkoa ajatellen. Kehittämishankkeesta tehdään raportti ja ajattelin, että voin hyödyntää opinnäytetyötä sitä tehdessäni.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten päivähoidon hoito- ja kasvatushenkilöstö eli lastenhoitajat, lastentarhanopettajat ja erityislastentarhanopettajat mieltävät vanhemmuuden tukemisen osaksi työtään. Vanhemmuuden tukemista päivähoidossa kartoitettiin kolmen tutkimuskysymyksen kautta. Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä halusin selvittää, mitä vastaaja itse ajattelee vanhemmuuden tukemisen olevan päivähoidossa. Toisella tutkimuskysymyksellä halusin kartoittaa vanhemmuuden tukemisen toteuttamista päivähoidossa, ja missä tilanteissa vanhemmat tarvitsevat ja hakevat apua. Kolmannella tutkimuskysymyksellä halusin tuoda esiin vanhemmuuden tukemisen kehittämistarpeita päivähoidossa.

Tutkimus on laadullinen ja se toteutettiin yhteistyössä kahden helsinkiläisen päiväkodin kanssa. Tutkimusaineisto kerättiin työntekijöiltä keväällä 2009 kyselylomakkeen avulla. Kyselyssä oli muutaman strukturoidun kysymyksen lisäksi avoimia kysymyksiä, jotta vastaajat voisivat vastata niihin omin sanoin mahdollisimman laajasti.

2 VANHEMMUUS

Vanhemmuus voi olla biologista, juridista, psyykkistä ja sosiaalista. Biologinen vanhemmuus tarkoittaa geenien siirtämistä lapselle. Psyykkinen vanhemmuus tarkoittaa, että lapsi kokee tunnetasolla aikuisen vanhemmakseen. Tämän huomioiminen on tärkeää, koska lapsi reagoi usein parhaiten psyykkisen vanhemman antamiin ohjeisiin ja neuvoihin. Sosiaalinen vanhemmuus tarkoittaa aikuista, joka huolehtii lapsen asioista käytännön tasolla. Juridinen vanhemmuus tarkoittaa käsitettä huoltajuus. Lapsen huoltajuutta voidaan muuttaa toisen vanhemman tai oikeuden päätöksellä. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sívén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 86.)

Vanhemmuutta voidaan tarkastella vanhemmuuden roolikartan avulla. Sen mukaan vanhemmuuteen sisältyy viisi pääroolia, jotka ovat huoltajan, rakkauden antajan, rajojen asettajan, ihmissuhdeosajaan sekä elämän opettajan roolit. Huoltajan rooli on tärkeä arkielämän ja säännöllisen perhe-elämän ylläpitämisessä sekä rutiinien muodostumisessa. Rakkauden antajana vanhempi luo itsetunnon ja luottamuksen perusteet lapselleen. Elämän opettajana vanhempi opettaa lapselle sosiaalisia taitoja ja tapoja. Lapsi omaksuu arvoihin, asenteisiin ja moraaliin liittyviä asioita. Ihmissuhdeosajana vanhempi auttaa lasta tunnistamaan tunteita ja tarpeita sekä ilmaisemaan niitä. Rajojen asettajana vanhempi huolehtii lapsen turvallisuudesta. (Helminen M.-L. 1999, 24–29.)

Vanhemmuus on myös elämänikäistä sitoutumista lapseen, joka sisältää koko-aikaisen vastuun kantamisen. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 61). Vanhemmuus on aina vuorovaikutustapahtuma aikuisen ja lapsen välillä. Riittävä vanhemmuus on aikuisena olemista ja turvallisen ja läsnäolevan aikuisen mallin tarjoamista lapselle. Siihen sisältyy lapsen tunteiden kestämistä ja niihin vastaamista sekä rajojen ja rakkauden antamista lapselle. (Kristeri 2002, 23.)

Perhe käsitteenä on muuttunut viimeisen vuosikymmenen ja vuosien aikana suuresti. Yleensä sillä käsitetään samassa taloudessa, kodissa asuvat vanhemmat ja lapset. Ydinperheen sijaan lapsella voi olla useita vanhempia ja siso-

ruksia. Perheet voivat olla esimerkiksi monikulttuurisia perheitä. Lapsen eri elämänvaiheissa ja eri viikonpäivinä saattaa perheen koko, jäsenet ja jopa fyysinen koti vaihtua. Oikeudet ja velvollisuudet vanhemmuuteen vaihtelevat. Eroperheissä lapset saattavat asua joko isän tai äidin luona toisen vanhemman ollessa ns. etävanhempi. Lähivanhempi on usein se vanhempi, joka helposti kantaa vastuun lapsen tilanteesta. Lapsi saattaa asua myös jaetusti esimerkiksi kaksi viikkoa äidin luona ja seuraavat kaksi viikkoa isän luona. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 12–13.)

Perhe-elämä on muuttunut suomalaisen yhteiskunnan muuttuessa. Perhemallit ovat moninaistuneet ja lapsiluku perheissä on vähentynyt. Monilapsisten perheiden määrä on vähentynyt. Avioerot ovat lisääntyneet ja uusperheiden määrä on kasvanut. Myös sukupuoliroolit ovat muuttuneet naisten ollessa aktiivisemmin mukana työelämässä. Perheen sisäisessä työnjaossa on myös tapahtunut muutoksia; molemmat puoliset haluavat osallistua lasten hoitamiseen ja kasvattamiseen liittyvien asioiden hoitamiseen. Perinteinen sukupuolirooliin sidottu jako on vähentynyt ja suhtautuminen lapsiin on muuttunut. Vastuu lapsista ja heidän kasvatuksesta kuuluu vanhemmille. (Reuna 1999, 47.)

Paljon puhutaan vanhemmuuden muuttumisesta, puuttumisesta ja sen katoamisesta. Huolta aiheuttaa perhe-elämän muuttuminen; verkostot ovat vähentyneet, ihmiset toimivat samanaikaisesti sekä työssä, vapaa-ajalla että mm. lastensa harrastuksissa ja päivähoidossa. Perheiden asema saattaa olla hyvinkin erilainen työn ja vapaa-ajan kentällä. Osa perheistä voi hyvin, mutta huonommin voivat tarvitsevat tukevampaa työtä myös päivähoidon osalta. (Helminen J. 2006, 28–31.)

3 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN PÄIVÄHOIDOSSA

3.1 Päivähoito

Päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä perhepäivähoitona, päiväkotihoidona, leikkitoimintana tai muuna päivähoidon toimintana (Laki lasten päivähoidosta 36/1973). Päivähoito on sosiaalipalvelua lapsiperheille ja mahdollistaa muun muassa vanhempien työssäkäynnin tai opiskelun tarjoamalla lapsille hoitopaikan (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11). Perheillä on subjektiivinen oikeus hoitopaikkaan ja heillä on mahdollisuus käyttää palveluja tarpeen mukaan (Kaskela & Kekkonen 2006, 18–20).

Varhaiskasvatuspalveluja tarjoavat kaupungit, kunnat, järjestöt, seurakunnat sekä yksityiset palveluntuottajat. Palveluita järjestetään valtakunnallisten linjusten mukaisesti. Keskeisimpiä varhaiskasvatuspalveluita ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin toiminta. Varhaiskasvatus, esiopetus osana varhaiskasvatusta sekä perusopetus kouluissa muodostavat lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisen jatkumon. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11–12.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia mahdollisimman tasapuolisesti ja lapsen etua ajatellen. Perusta lapsen varhaiskasvatukselle tulee kotoa ja kotikasvatuksesta. Päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelut tukevat kotien kasvatustyötä. Olennaista on lasten, vanhempien, päivähoidon ja muun varhaiskasvatushenkilöstön tekemä yhteistyö sekä kasvatuksellinen kumppanuus. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2007, 21, 72.)

Päivähoidolla on suuret mahdollisuudet vaikuttaa perheiden arkeen ja elämään, koska se on niin intensiivistä. Yhteiskunnallisesti katsottuna päivähoito on merkittävä ja laaja lapsiperheille tarkoitettu sosiaalipalvelu. Päivähoitopalveluja käyttää lähes 70 prosenttia perheistä. Päivähoito on perinteisesti keskittynyt

lapsen ja hänen hoitoonsa, mutta yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat erilaisten toimintatapojen käyttämiseen päivähoidossa. (Junttila 2004, 14.)

3.2 Kasvatuskumppanuus

Toimiva vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus vanhempien ja päivähoidon välillä on olennaista, jotta varhaiskasvatuksesta muodostuisi lapselle toimiva ja mielekäs kokonaisuus. Jokaisella yksittäisellä kasvattajalla ja kasvatusyhteisöllä on oltava vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus, jotta voidaan tarjota laadukasta varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11; Monto & Simojoki-Tavi 2005, 30.)

Kasvatuskumppanuuteen voidaan liittää myös olennaisesti käsite dialogi, jolla tarkoitetaan vuorovaikutusta. Vuorovaikutukseen liittyy keskustelu, kuuntelu ja kuunteleminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11). Tavoitteena on ymmärtää toisen sanomaa vielä enemmän, joka taas auttaa toista keskustelun osapuolta ymmärtämään asiaa enemmän omasta näkökulmastaan. (Seikkula & Arnkil 2005, 89).

Kasvatuskumppanuus on askel vanhemmuuden tukemisen suuntaan. Siinä päivähoito ja koti tuodaan lähelle toisiaan. Sekä vanhemmat että päivähoidon työntekijät osallistuvat lapsen päivittäiseen hoitoon ja kasvatukseen. Kasvatuskumppanuuden tulisi sisältyä alusta alkaen osaksi päivähoidon ja perheiden yhteistyötä. Kasvatuskumppanuus alkaa siitä hetkestä, kun perhe ottaa yhteyttä päivähoitopaikkaan ja loppuu lapsen lähtiessä pois päivähoidosta (Kaskela & Kekkonen 2006, 18–20.) Villemssonin (2008, 38) mukaan kasvatuskumppanuuden luominen on tärkeää päivähoidossa ja erityisesti sen aloituksessa. Kasvatuskumppanuuden yksi tavoite on edistää vanhempien omia, keskinäisen yhteistyön muotoja ja tapoja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 29).

Päivähoidon työntekijät toimivat yhteistyössä lasten vanhempien kanssa. Am-

mattikasvattajat ja lasten vanhemmat luovat yhteistä kasvatuskulttuuria neuvottellessaan arvoista ja kasvatuksen toimintatavoista. Asioita tarkastellaan toisen näkökulmasta, kunnioitetaan toisten mielipiteitä ja oivalletaan, että jokainen ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan toisten ihmisten toimintaan; perheen tilanne vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen päiväkodissa ja päiväkodin tilanne vaikuttaa lapsen käytökseen kotona. Kasvatuskumppanuuden oivaltaminen vaatii prosessia ja yhteistä panostusta työhön lapsen parhaaksi. (Jokimies & Lahtiperä 2008, 62–63.)

Kumppanuus edellyttää eri tahojen toimijoilta asioiden näkemistä perheiden kannalta kokonaisuutena. Tuttu ympäristö ja tutut ihmiset luovat lapselle ja vanhemmille turvallisuutta, joka heijastuu perheiden arkeen (Viitala 2007, 50.)

Vanhemmilla on kasvatuskumppanuuden myötä mahdollisuuksia osallistua sekä omaa lastaan että koko päiväkotia tai lapsiryhmää koskeviin keskusteluihin. Vanhempien osallisuutta oman lapsensa asioihin tulisikin lisätä. Kodin ja päiväkodin välinen yhteisöllisyys toteutuu usein erilaisten tapahtumien ja arjen kohtaamisten kautta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 25.)

Vanhemmat toivovat enemmän mahdollisuuksia keskustella vanhemmuuden perusasioista: vanhemmuuteen kasvamisesta, lapsen ja vanhemman välisestä tunnesiteestä ja vanhemmuudesta yleensä. He toivovat enemmän yhteiskunnallista keskustelua työn ja vanhemmuuden yhdistämisestä. Vanhemmuuden tukemiseksi tarvitaan uudenlaista avointa keskustelu- ja kumppanuuskulttuuria, jossa tuetaan vanhemmuutta ja jaetaan yhdessä heidän kysymyksiään, ajatuksiaan ja pulmiaan. Jaettu kasvatuskumppanuus ja kasvatusvastuu auttavat yhteiseen keskusteluun lapsesta ja hänen parhaastaan. Perheet tarvitsevat ja odottavat erilaisten tunteiden ja tarinoiden vastaanottokykyä päivähoidossa. Vanhemmat kyllä uskaltavat jakaa ajatuksiaan ja odotuksiaan, kun puhumiselle on oikeasti raivattu tilaa. Vanhempien erilaisten tarinoiden kuuleminen lapsesta, perheestä tai vanhemmuudesta vaatii työntekijältä aikaa, tahtoa ja ymmärrystä. Päivähoidon kasvatuskumppanuus tapahtuu ensisijaisesti keskustelun avulla, sillä lapsen kasvatusta päivähoidossa tapahtuu tilanteissa, joissa vain joko vanhemmat tai päivähoidon työntekijät ovat läsnä. Toisaalta päiväkodin henkilö-

kunta vastaa siitä, että kasvatuskumppanuus on alusta alkaen osa perheiden ja päivähoidon yhteistyötä ja varhaiskasvatusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18; Jokimies & Lahtiperä 2008, 69; Järvinen ym. 2007, 97; Kaskela & Kronqvist 2007, 24; Kekkonen 2004, 94.)

3.3 Vanhemmuuden tukeminen

Päiväkotien henkilöstön mukaan vanhemmuutta tulee tarkastella realistisesti ja ymmärtää mitkä ovat vanhempien oikeudet ja velvollisuudet. Vanhemmuutta tulee arvostaa ja kunkin omaa vanhemmuutta kunnioittaa ja vahvistaa päivähoitossa. Vanhempia tulee rohkaista ja kannustaa ottamaan vastuuta. Vanhempien uskoa omiin taitoihinsa kasvattajana tulee vahvistaa. Kukin lapsi tarvitsee omat vanhempansa ja päivähoito ei voi heitä korvata. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 61.)

Päivähoidon henkilökunnan mielestä vanhemmuuden tukeminen on vanhempien ja perheiden auttamista, keskustelua ja kuuntelemista, ohjaamista, opastamista, kannustusta ja mukana kulkemista. Perheet tarvitsevat tukea yleiseen jaksamiseen ja arjen sujumiseen. Tuen tulisi kuitenkin olla yksilöllistä ja rajoja asettavaa. (Ovaska 2004, 60–61.)

Päivähoitossa vanhemmuuden tukemisen tavoitteeksi on määritelty yleisimmin yhteistyö vanhempien kanssa. Toisena tavoitteena on vanhemmuuden arvoistaminen. Lisäksi päivähoitossa tuetaan perheen arkea, huomioidaan lapsen tarpeita, lähtökohtia ja yksilöllisyyttä. Kehitetään työyhteisön ja työntekijöiden toimintatapoja perhelähtöisiksi sekä syvennetään kasvatustietoisuutta - ja vastuuta. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 35–37.)

Vanhemmat voivat tarvita tukea erilaisissa arkisissa elämän tilanteissa tai kriisitilanteissa. He voivat tarvita tietoa lapsen kehitykseen liittyvistä asioista. Aiemmin tietoa saatiin helposti sukupolvelta toiselle. Nykyään vanhemman pääasiallinen tiedon lähde saattaa olla viranomainen yhteiskunnan palvelujen esimer-

kiksi neuvolan tai päivähoidon kautta. (Vilén ym. 2006, 86.)

Haastavissa pulmatilanteissa on päivähoidon työntekijöiden vastuulla sekä luoda että ylläpitää luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta lapsen vanhempiin. Lapsen tarvitessa erityistä tukea on erityisen tärkeää olla avoimessa ja luottamuksellisessa vuorovaikutuksessa lapsen vanhempien kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 47.)

Vanhemmuuden vahvistuminen näkyy suoraan vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen paranemisena. Perheiden tilanteissa näkyvät muutokset huomataan myös päivähoidossa työntekijöiden keskuudessa. Tällöin työntekijältä poistuu huoli lapsen ja perheen tilanteesta, ja näin vapautuu energiaa heidän varsinaiseen työhönsä eli lastenhoitoon. (Monto & Simojoki-Tavi 2005, 31.)

3.4 Varhainen tuki ja puuttuminen

Päivähoidossa on varhainen puuttuminen yleensä nähty liittyväksi erityispäivähoitoon ja lapsen osaamiseen eri alueilla. Lasten tuen tarve on lisääntynyt ja muuttunut niin, että sitä ei voida enää liittää vain erityispalveluun. Lasten erilaisen tuen tarpeen yhteydessä puhutaan varhaisesta puuttumisesta. Sillä käsitellään lapsen asioihin tarttumista silloin, kun aikuisella herää huoli lapsen tilanteesta. Huoli voi liittyä lapsen perheeseen ja sen muutostilanteeseen tai voimavarojen heikentymiseen, sosiaalis-emotionaalisiin taitoihin, hyvinvointiin ja kehitykseen. Puuttumisen ja tuen oikea ajoitus on tärkeää lapsen tukemisessa. Puuttuminen ja tuki tulee toteuttaa lasta ja perhettä kunnioittaen, leimaamatta ja avoimesti. Varhaisella puuttumisella on kaksi eri ulottuvuutta. Se käsittää ennalta ehkäisevän toiminnan ja korjaavan toiminnan. Tuen tarpeen havaitseminen edellyttää havainnointia lapsesta ja lapsen kehityksen hyvää tuntemista. Täytyy osata erottaa, mitkä asiat ovat lapsen normaaliin kehitykseen kuuluvia ja mitkä asiat ovat sellaisia, jotka edellyttävät puuttumista tilanteeseen. (Heinämäki 2006, 10; Huhtanen 2004, 45; Eriksson & Arnkil 2007, 20.)

Varhaiseen puuttumiseen kuuluu varhainen avoin yhteistyö. Se on avointa vuoropuhelua ja yhdessä toimimista perheen parhaaksi. Ideana on esittää työntekijän oma huoli tilanteesta ja pyytää vanhempaa yhteistyöhön lapsen parhaaksi. Tärkeää on miettiä missä ja milloin puhuu vanhemmalle, jotta yhteistyöllä olisi mahdollisuus jatkua. Asiakkaalle täytyisi välittyä tunne, että häntä on kuultu ja kuunneltu. Huolen puheeksi ottamiseen on kehitetty erillinen huolen puheeksi otto lomake, johon työntekijä voi kirjata miten ja missä puheeksi otto tapahtuu, ennakkoinnin tilanteesta ja jälkitunteen keskustelusta. (Peltonen 2009, 28–31; Eriksson & Arnkil 2007, 7-29.)

Varhainen puuttuminen ei koskaan ole helppoa. Päiväkodissa toimitaan kasvatuskumppanuuden ehdoin, jolloin vuorovaikutus on pääasiassa. Työntekijöiden tulisi muistaa toimiessaan vanhempien kanssa yhteistyössä avoimuus ja luottamus. Tämä mahdollistaa yhteistyön jatkumisen, kun joudutaan puuttumaan huoleen. Varhaisessa puuttumisessa tulee muistaa korostaa työntekijän omaa huolta, eikä etsiä syytä lapsesta tai vanhemmasta. Tärkeää on myös löytää lapsesta ja tilanteesta voimavaroja, jotain myönteistä sanottavaa vanhemmille. Tällä hetkellä yhteiskunnassamme keskustellaan varhaisesta tuesta ja puuttumisesta, jota on toteutettu leimaavasti ja lapsia luokitellen. Kun huolen puheeksi otossa toimitaan ammatillisesti, ei ole vaaraa ajautua sivuraiteelle, jossa pidetään mahdollisesti laittomia rekistereitä. Huolen vyöhykkeistö on kehitetty työntekijöiden avuksi mittaamaan oman huolen suuruutta, ei sijoittamaan lapsia asteikolle. (Eriksson & Arnkil 2007, 7-60; Satka 2009.)

Eri alojen asiantuntijat tekevät yhdessä työtä lapsen ja perheen parhaaksi. Eri-laisissa verkostoissa voidaan yhdessä ratkoa lapsen ongelmia hänen etunsa mukaisesti. Moniammatillinen yhteistyö on keskeinen osa lapsen tukemista. Perheiden ja lasten monimuotoisten ongelmien kohtaaminen edellyttää usein eri työntekijöiden yhteistyötä, jolloin työntekijät kokoontuvat ja hakevat yhdessä perheen ja toistensa kanssa ratkaisuja ja menetelmiä vaikeisiin tilanteisiin. Moniammatillinen yhteistyö perustuu yhteistyöverkoston luomiseen ja osaamisen jakamiseen sekä usein työ- ja toimintatapojen kehittämiseen. Moniammatillisissa ryhmissä sovitaan menettelytavoista ja yhteisistä pelisäännöistä. (Heinämäki

2006, 72; Huhtanen 2004, 85; Teräväinen & Lipsanen 2005, 83–84; Leppiman & Puustinen-Niemelä 2006, 26–27).

Myös lastensuojelulaissa kunnat on velvoitettu varhaiseen tukeen ja sen järjestämiseen. Laki määrää viranomaiset tukemaan vanhempia ja huoltajia kasvatuksessa ja tarjoamaan perheille tarpeellista apua riittävän varhain ja ohjaamaan perhe ja lapsi edelleen lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 417/2007 2§.)

Ennaltaehkäisevää lastensuojelua on myös vanhemmuuden tukeminen ja lasten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen päivähoidossa ja muissa kunnan palveluissa, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana (Lastensuojelulaki 417/2007 3§). Päivähoito on parasta varhaista tukea, mitä lapsi ja vanhemmat voivat saada lapsen ollessa päivähoitoikäinen. Päivähoidon ammattilaiset tekevät työtä lapsen ja koko perheen parhaaksi. He mahdollistavat sujuvamman arjen perheelle päivähoidon ollessa toimivaa.

Lapsi elää arkeaan kotonaan, päivähoidossa, koulussa ja harrastuksissa. Kaikki ennalta ehkäisevä työ tapahtuu koko ajan arkityössä ja on varhaista tukea. Ammattilaisten tulisi lisätä läsnäoloaan sinne missä lapset ja nuoret luonnollisesti ovat eli päiväkoteihin ja kouluihin. (Strömmer 2005, 50.)

Perheet tunnistavat tuen tarpeensa usein liian myöhään (Häggman-Laitila 2006, 7 - 8). Kun perheessä näkyy sen yhden jäsenen tuen tarve, on syytä tarkastella koko perheen tuen tarvetta. Lapsen tilannetta saatetaan seurata pitkäänkin ennen kuin avun piiriin hakeudutaan. Yhtenä yhteistyön tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen tarve ja yhteistyössä vanhempien kanssa löytää sopivat tavat lapsen tukemiseksi. Tavoitteena on, että sekä vanhempi tai työntekijä voi ilmaista mahdollisen huolensa lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18.)

Varhaista tukemista on ennaltaehkäisevä perhetyö, jonka tavoitteena on ylläpitää perheen hyvinvointia ja ehkäistä ennalta elämässä esiintyviä muutostilanteiden riskejä. Tehtävänä on tukea perhettä ja auttaa sitä löytämään omat voima-

varansa. Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakkaat ovat usein lasta odottavat perheet sekä perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. (Järvinen ym. 2007, 35).

3.5 Perhetyö päivähoidossa

3.5.1 Päivähoidon perhetyö

Näyttää siltä, että eri elämäntilanteissa olevien perheiden tarpeet ja ongelmat tulevat monimutkaisemmiksi ja tämä näkyy eri palvelualueilla eri tavalla. Perheiden tukemisessa käytetään vuorovaikutuksellista ja moniammatillista yhteistyötä, varhaista tukemista ja perheiden elämäntilanteiden ymmärtämistä. Perheet tarvitsevat enemmän psykososiaalista tukea kuin tällä hetkellä saavat. Pienten lasten vanhemmat ovat kiinnostuneita hakemaan tukea ja apua ajoissa, jos sopivia matalan kynnyksen paikkoja on tarjolla. (Häggman-Laitila 2006, 9.)

Päivähoidon perhetyö on uusi ennaltaehkäisevä työmuoto, jota toteutetaan osana varhaiskasvatuspalveluja. Palvelu on perheille maksutonta. Siinä yhdistyvät yksilöllinen perhetyö ja päivähoidon keskeiset asiat. Työn lähtökohtana on lapsi ja lapsen hyvinvoinnista aiheutuva huoli päivähoidossa tai kotona. Lapsi saattaa käyttäytyä levottomasti isossa lapsiryhmässä tai vanhemmat saattavat olla huolestuneita esimerkiksi lapsen kiukuttelusta kotona. (Järvinen ym. 2007, 40.)

Palveluja ja erityisesti päivähoidon perhetyötä on kehitetty hankkeiden kautta myös Helsingissä 2000-luvulla (Järvinen ym. 2007, 70; Monto & Simojoki-Tavi 2005, 7). Kehittämisessä ovat projektit nopea ja joustava tapa reagoida asioihin. Lyhyen projektin puitteissa tehtävän perhetyön mahdollisuudet auttaa ovat kuitenkin rajalliset (Turtiainen 1999, 29).

Päivähoidossa olevat lapset ja perheet ovat helposti autettavissa. Päivähoito on palvelua, jossa perheiden kohtaaminen on luontevaa. Perhetyö pyrkii auttamaan ajoissa oikea-aikaisesti. Työ keskittyy koko perheen auttamiseen, lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen tukemiseen sekä antaa tukea ja uusia työtapoja myös päivähoidon työntekijöille. Päivähoidon perhetyö on nopea, helppo ja halpa auttamistapa lapsiperheille. Sen avulla voidaan kehittää uusia työmenetelmiä. (Huisko 2006, 37.)

Perhetyön päiväkodissa koetaan olevan ensisijaisesti vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä. Päiväkodin koetaan olevan erityisasemassa; sieltä voi nähdä ja arvioida lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita. Päiväkodin roolia pidetään tärkeänä perheen tilanteen arvioinnissa. Päiväkodin uskotaan huomavan, jos lapsella on jokin hätä. Perhetyö päiväkodissa nähdään palveluna, joka on kaikille saatavilla ja lähellä perheitä. Vanhempi/vanhemmat käyvät päiväkodissa kaksi kertaa päivässä sekä tuomassa että hakemassa lapsen. Päiväkoti koetaan niin sanottuna matalan kynnyksen paikkana, sillä siellä on helppo puhua asioista. Etuna pidetään myös tuen nopeaa saatavuutta. Päivähoidon perhetyön tulisi olla kaikille suunnattua toimintaa, jolloin siinä säilyy ennaltaehkäisevä ote. Erityistä huomiota vaativa asia on luottamuksellisuus. Se vaatii kehitykseen runsaasti aikaa ja pitkämielisyyttä. (Lyyra & Salmela 2004, 26; Koivula 2004, 89–90.)

3.5.2 Vanhempien näkemyksiä päivähoidon perhetyöstä

Päiväkodin perhetyön koetaan yhdistäneen perheitä. Perheet ovat saaneet vertaistukea muilta vanhemmilta ja vanhemmat ovat tutustuneet toisiinsa yleensäkin paremmin. Toisaalta perheiden ja päiväkotien välille on toivottu enemmän yhteistyötä, jotta vanhemmat voisivat paremmin tutustua toisiinsa ja luoda yhteisiä verkostoja. (Koivula 2004, 91; Koistinen 2005, 140.)

Vanhempienkin mielestä perhetyö voi olla perheiden kanssa yhdessä tekemistä; esimerkiksi erilaisia tapahtumia ja ohjattuja toimintoja. Tämä on perheiden

mielestä ennaltaehkäisevää toimintaa sekä yhdessäoloa ja mukavien kokemusten saamista yhdessä perheenä. Perhetyö nähdään myös auttamisena yksittäisen perheen kriisissä tai ongelmassa sekä elämänhallinnan parantamisessa. Perhetyön välineitä ovat heidän mielestään keskustelu, kuuntelu, asioiden selvittely ja eteenpäin ohjaaminen. (Koivula 2004, 88.)

Vanhempien mielestä päiväkotien henkilökunnan aika ja voimavarat eivät riitä perhetyön tekemiseen oman tehtävänsä eli lastenhoidon ohella. Erillinen resurssointi perhetyön onnistumiselle on välttämätöntä. Vanhemmat odottavat päivähoidossa toimivien perhetyöntekijöiden puuttuvan näkemiinsä epäkohtiin - liittyivät asiat sitten lapseen, asiaan, vanhempaan tai perheeseen. (Koivula 2004, 90.)

3.5.3 Perhetyöntekijöiden näkemyksiä päivähoidon perhetyöstä

Perhetyöntekijöiden mielestä asiakastyö kannattaisi kohdentaa sellaisiin perheisiin, joiden kanssa voisi tehdä ennaltaehkäisevää työtä (Turtiainen 1999, 33). Tavoitteena on tukea lasta ja perhettä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta ongelmat eivät tulisi liian isoiksi. Perheenjäsenille tarjotaan vanhemmuuden tukemista erilaisissa tilanteissa. Perhe voi omatoimisesti varata aikaa perhetyöntekijälle tai päivähoidon henkilökunta voi ohjata perhettä ottamaan yhteyttä. Yleensä asiakkuus muodostuu päivähoidon kautta ja perheet voivat olla yhteydessä työntekijään kaikissa asioissa. (Järvinen ym. 2007, 40.)

Perhetyö päivähoidossa on kehittynyt tärkeäksi yhteistyö muodoksi varhaiskasvatuksen ja sosiaalityön välille. Tärkeimmät perhetyön muodot päivähoidossa ovat: Perheen kanssa tavataan säännöllisesti käyttäen perhekeskeisiä toimintatapoja eli yksilöllinen työ. Tärkeää on myös verkostotyön tekeminen eli yhteistyö eri tahojen kanssa. Päivähoidossa tehtävä yhteistyö eli säännölliset tiimipalaverit, joissa perhetyöntekijä on mukana ja tapauskohtainen tuki henkilökunnalle sekä lapsi- ja perhekohtainen työ. Perhetyön kautta tarjotaan erilaisia ryhmiä perheille ja lapsille. (Teräväinen & Lipsanen 2005, 83–84.)

Päivähoito on luonteva paikka ryhmämuotoiselle vertaistoiminnalle. Vertaistuki on joko vapaamuotoisesti tai organisoidusti järjestäytyntä vanhempien keskinäistä tukea ja apua. Lasten vanhemmilla on usein samankaltaisia kehitykseen liittyviä pulmia. Näiden asioiden pohtiminen yhdessä voi auttaa vanhempia ja ehkäistä vakavampien kasvatukseen liittyvien pulmien syntymistä. Perhetyöntekijä voi auttaa vanhempia löytämään toimivia ratkaisuja ongelmallisiksi koettuihin tilanteisiin. (Järvinen ym. 2007, 166–167.)

Päivähoidossa tehtävissä perhetyön verkostopalavereissa tuodaan esille päivähoidon näkökulmaa verkostojen käyttöön ja sovitaan sellaisista käytännön asioista, jotka helpottavat lapsen ja perheen arkea ja lisäävät päivähoidon mahdollisuutta tukea lasta ja hänen perhettään. Päiväkodin työntekijöiden rooli on erittäin merkittävä verkostopalavereissa, koska heidän suhteensa lapseen on usein pitkäkestoinen ja läheinen. He voivat tuoda esille lapsen ja perheen näkökulmaa. (Lyyra & Salmela 2004, 24.)

Päivähoidon perhetyössä perheiden kanssa tehtävän työn lisäksi vähintään yhtä tärkeää on päiväkotien henkilökunnan kanssa tehtävä yhteistyö ja henkilökunnan koulutus (Lyyra & Salmela 2004, 50). Päiväkodin henkilökunta on avainasemassa esimerkiksi ohjaamaan perheitä perhetyöntekijän luokse. Henkilökunnan tulisi ymmärtää perhetyöntekijän tekemä työ ja esimerkiksi se, missä tilanteissa vanhempia voi ohjata eteenpäin hänelle. Päivähoidon henkilökunnan ja perhetyöntekijän välinen yhteistyö on ehdotonta, jotta voidaan toimia lapsen ja perheen parhaaksi.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusympäristön kuvaus

Tässä kappaleessa kuvataan sekä Perhetyö päivähoidossa-Hanketta että kahden tutkimuksessa mukana olevan päiväkodin yleisiä käytäntöjä teoriassa aiemmin mainituissa asioissa.

4.1.1 Perhetyö päivähoidossa - hanke

Helsingin kaupungin toimesta aloitettiin kesäkuussa 2008 Perhetyö päivähoidossa – Hanke, jota toteutetaan vuosina 2008–2009. Sosiaalivirasto palkkasi kuusi (6) sosiaaliohjaajaa, eteläiseen ja läntiseen perhekeskukseen yksi sekä pohjoiseen ja itäiseen perhekeskukseen kaksi. Hankkeessa päivähoidon perhetyöntekijöistä käytetään sosiaaliohjaaja nimitystä erotuksena varhaisen tuen ja kotipalvelun perhetyöntekijöistä (entiset kodinhoitajat).

Hankkeen tavoitteina on tukea perheiden hyvinvointia, elämänhallintaa ja vanhemmuutta jo varhaisessa vaiheessa ja vähentää lastensuojelun tarvetta. Perhetyö tarjoaa perheille päivähoidossa luontevan kohtaamispaikan, jossa he pääsevät tavoitteellisen perhetyön ja vertaistuen piiriin. Hankkeessa vahvistetaan sekä päivähoidon henkilöstön ammattitaitoa ja asiantuntemusta varhaisen tuen osaamisessa ja perheiden tukemisessa että varhaisen tuen ja kotipalvelun tiimien ammattitaitoa ja asiantuntemusta päivähoidon perhetyössä. Asiakastyössä otetaan käyttöön hyvät käytännöt ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan yhdessä. Hankkeessa luodaan kumppanuusjohtamisen malli, joka tukee yhdessä oppimista moniammatillisessa yhteisessä työssä. Hanke kytketään alueellisen moniammatillisen yhteistyön rakenteisiin ja tarvittaessa kehitetään niitä. (Hankesuunnitelma 21.5.2008.)

Hankkeen rakenteissa on alueellinen tukiryhmä, johon kuuluu alueesta riippuen eri ammateissa olevia työntekijöitä. Läntisen alueen tukiryhmään kuuluu perhekeskuksen päällikkö, päivähoitoalueen päällikkö, molempien päiväkotien johtajat, kiertävä erityislastentarhanopettaja, perheneuvolasta sosiaalityöntekijä, kotipalvelun ja varhaisen tuen tiimin johtava ohjaaja sekä hankkeen sosiaaliohjaaja. Ohjausryhmä on rakenteissa seuraavana tukiryhmän jälkeen. Ohjausryhmään kuuluvat kaikkien perhekeskusten päälliköt, hankkeessa mukana olevien päivähoitoalueiden päälliköt, kehittämiskonsultit, varhaisen tuen koordinaattori sekä lapsiperheiden vastuualueen johtaja.

Työskentelen Läntisessä perhekeskuksessa, Lapsiperheiden varhaisessa tuesta ja kotipalvelussa hankkeen sosiaaliohjaajana. Hakuninmaan, Kaarelan, Kannelmäen, Malminkartanon, Maununnevan, Konalan, Pajamäen ja Pitäjänmäen alueiden tiimiin kuuluvat kotipalvelun perhetyöntekijät (9), varhaisen tuen sosiaaliohjaaja (1) sekä perhetyö päivähoidossa hankkeen sosiaaliohjaaja (1). Esi miehenä toimii johtava kotipalvelun ohjaaja. Työkenttäni kuuluu kaksi päiväkotia Kaarelan päivähoitoalueella. Hankkeessa työn kohteena ovat erityisesti varhaisen tuen perheet, joilla ei ole lastensuojelun asiakkuutta.

Konsultoin tarvittaessa päiväkotien työntekijöitä huolen tunnistamisessa, puheeksiotossa vanhempien kanssa ja sen seurannassa. Aiheeseen liittyen olen kouluttanut ja kerrannut heidän kanssaan huolen vyöhykkeistöä ja huolen puheeksioton ennakkointilomaketta. Alueella järjestettiin huolen puheeksioton koulutus päiväkodeille sekä varhaisen tuen ja kotipalvelun tiimeille. Olen mukana tarvittaessa huolen puheeksioton keskusteluissa yhdessä päiväkodin työntekijän kanssa. Tällöin työntekijällä on vastuu keskustelusta, mutta olen mukana auttamassa ja tukemassa. Voin myös omalla ammattitaidollani tarjota vanhemmille konkreettista apua ja tukea heitä muuallekin ohjaten esimerkiksi perheneuvolaan.

Osallistun myös mahdollisuuksien mukaan päiväkotien vanhempainiltoihin, kehittämispäiviin ja muihin tapahtumiin osana henkilökuntaa. Hankkeen puitteissa olemme tarjonneet perheille vertaistukea erilaisten vanhempien kahviloiden ja voimavara- eli perhekerhon kautta. Kahviloissa olemme käsitelleet ennalta so-

vittua teemaa keskustellen yhdessä vanhempien kanssa. Teemoina on ollut rajat ja rakkaus sekä arki, aika ja arvot. Työparina minulla on ollut päiväkodin puolelta yksi työntekijä. Perhekerhossa olen tehnyt yhteistyötä kahden päiväkodin työntekijän kanssa. Kerhossa oli kuusi perhettä, joista aikuisia oli kahdeksan ja lapsia yhdeksän.

4.1.2 Päiväkotien toiminta

Helsingin kaupungin päiväkodeissa tehdään perheelle hoitopaikkaa haettaessa palvelusuunnitelma, johon kirjataan perheen kanssa sovitut asiat hoitopaikan järjestämisestä, hoidon aloituksesta ja lapsen hoitoajoista päivähoidossa. Perheiden kanssa sovitaan tutustumisjaksosta päiväkotiin ja aloituskeskustelusta, joka voidaan pitää joko perheen kotona tai päiväkodissa. Jokaiselle lapselle laaditaan yhdessä vanhempien kanssa henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, jota arvioidaan säännöllisesti yhdessä vanhempien kanssa. Esiopetuksen keskeiset tavoitteet laaditaan vanhempien kanssa esiopetusvuoden alkaessa. Suunnitelmaa arvioidaan yhdessä keväällä. (Helsingin kaupungin päiväkoti 2007 a ja b.)

Syksyllä ja mahdollisesti keväällä järjestetään päiväkodissa vanhempainilta, joka voi olla koko päiväkodin yhteinen tai lapsiryhmän oma ilta. Vanhempainillassa tarjotaan vanhemmille tilaisuus tutustua toisiin vanhempiin, päiväkotiin ja sen henkilökuntaan paremmin. Yleensä illassa saa tietoa lapsen päivästä päiväkodissa, erilaisista tapahtumista, yhteistyöstä ja arkisista asioista kuten varausteiden tarpeellisuudesta. Päiväkodeissa on vuoden aikana erilaisia tapahtumia esimerkiksi joulujuhlat. Suosittuja hetkiä ovat isän- ja äitienpäivän tarjoilut, joihin lapset voivat tulla yhdessä vanhemman tai muun läheisen aikuisen kanssa nauttimaan yhdessä esimerkiksi aamupalasta.

Kasvatuskumppanuudella päiväkodeissa tarkoitetaan vanhempien ja henkilökunnan tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kehityksen, kasvun ja oppimisen prosessissa ja sen tukemisessa. Kasvatustehtävässä arvostetaan

vanhempien tietoa omasta lapsesta sekä henkilöstön ammatillista kasvua ja osaamista. Vanhemmat ovat lastensa parhaita asiantuntijoita. Keskustelussa vanhempien kanssa on tärkeää muistaa kuunteleminen. Keskusteluissa toivotaan molemminpuolista luottamusta ja avoimuutta, näin toimien myös vaikeat asiat on helpompi ottaa puheeksi. (Helsingin kaupungin päiväkotit 2007a ja b.)

Varhaisella puuttumisella ja tuella ennaltaehkäistään ja hoidetaan lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyviä asioita. Jokaisen lapsen parasta halutaan miettiä yhdessä vanhempien kanssa. Tavoitteena on löytää jokaisen lapsen kannalta paras ratkaisu, joka auttaa lapsen tilanteessa mahdollisimman ajoissa parhaalla mahdollisella tavalla. Päiväkodissa tuodaan lasta koskeva huoli heti vanhempien tietoon, jotta sitä voidaan yhdessä pohtia ja lapselle saadaan apua ja tukea mahdollisimman varhain. (Helsingin kaupungin päiväkotit 2007 a ja b.)

Lapsen erityistarpeet päivähoidossa huomioidaan ryhmäkoon pienennyksenä, avustajan tuella tai erityisryhmässä. Ryhmäkoon pienennyksellä tarkoitetaan lapsen sijoittamista lapsiryhmään niin sanotusti kahden paikalle, jolloin ryhmään siis otetaan yksi lapsi vähemmän kuin normaalisti. Lapsen on mahdollista saada joko henkilökohtainen tai ryhmäkohtainen avustaja ryhmään, jolloin lapsi saa tukea enemmän kuin ryhmäkoon pienennyksellä on mahdollista. Erityisryhmällä tarkoitetaan ryhmää, jossa joko kaikki tai osa lapsista on erityisen tuen tarpeessa esimerkiksi puheen kehityksen ja viivästymien takia. Lapsella on oltava esimerkiksi psykologin tai puheterapeutin lausunto saadakseen kyseisiä toimia avukseen.

4.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten päivähoidon hoito- ja kasvatushenkilöstö mieltää vanhemmuuden tukemisen osaksi työtänsä. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä vanhemmuuden tukeminen on päiväkodissa vastaajan mielestä?
2. Miten päiväkodissa toteutetaan vanhemmuuden tukemista ja millaisissa asioissa vanhemmat tarvitsevat/hakevat apua?
3. Miten vanhemmuuden tukemista voitaisiin kehittää päivähoidossa?

Ensimmäisellä kysymyksellä haluan selvittää, mitä työntekijät itse ajattelevat vanhemmuuden tukemisen olevan sekä miten päiväkotien kasvatushenkilöstö mieltää vanhemmuuden tukemisen osaksi työtään.

Toisella kysymyksellä haetaan tietoa siitä, onko päiväkodeissa yhteisesti sovit-
tuja vanhemmuuden tukemisen linjauksia ja tarvitaanko sellaisia. Haluan myös
selvittää, miten työntekijät mieltävät päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmat ja
kuinka niitä käytetään linjaamaan vanhemmuuden tukemista.

Kolmas kysymys painottuu tehdyn työn arviointiin ja siihen, miten vanhemmat
ovat suhtautuneet tarjottuun apuun. Se kiinnittää ajatukset hetkeksi tulevaan ja
saa pohtimaan, mitä vanhemmuuden tukeminen voisi jatkossa olla päivähoi-
dossa.

4.3 Laadullinen tutkimus

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Aineisto kerätään luonnollisessa tilanteessa. Laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Aineiston hankinnassa suositaan menetelmiä, joissa tutkittavien mielipiteet ja näkökulmat tulevat esille. Tiedon keruun lähteenä suositaan ihmistä. Tutkimuksen kohdejoukko valitaan harkitusti. Tutkittavat asiat käsitellään ainutlaatuisena ja aineistoa tulkitaan sen mukaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 155.)

Kvalitatiivinen tutkimus on sopiva, kun tutkimuksen kohteena ovat ihmisten näkemykset. Laadullinen aineisto sopii tutkimukseen, kun halutaan sen tuottavan tuloksia, jossa persoonalliset näkemykset tulisivat esiin. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään toimintaa tai selittämään teoreettisesti jokin ilmiö. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Tässä työssä tutkimuksen kohteena olivat päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstö, jotka päivittäin tekevät työtä sekä lasten että vanhempien kanssa. Kyselylomakkeessa oli avoimia kysymyksiä, jotta saisin selville heidän todelliset näkemykset vanhemmuuden tukemisesta päivähoidossa.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tutkijalla keskeinen asema; toiminnassa voi toteuttaa tiettyä vapautta, joka antaa mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tutkijalta vaaditaan paljon tutkimuksellista mielikuvitusta esimerkiksi erilaisten ratkaisujen kokeilemista kirjoitustavan suhteen. (Eskola & Suoranta 2008, 20.)

4.4 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimus toteutettiin kahdessa helsinkiläisessä päiväkodissa. Päiväkodit valikoituivat mukaan, koska teen työtä molemmissa perhetyö päivähoidossa-hankkeen sosiaaliohjaajana. Toisaalta ajattelin, että tekemästani tutkimuksesta saattaisi olla hyötyä hankeraportin kirjoittamisessa. Aineistonkeruu tapahtui keväällä 2009. Kysely suoritettiin 29:lle hoito- ja kasvatushenkilölle, joita ovat lastenhoitajat, lastentarhanopettajat ja erityislastentarhanopettajat.

Tutkimuslupa haettiin Helsingin sosiaalivirastosta sekä päivähoidon johtajalta että lapsiperheitten vastuualueen johtajalta ennen tutkimusaineiston keruuta. Tutkimuslupahakemuksen liitteenä oli tutkimussuunnitelma. Tutkimuslupa saatiin helmikuussa 2009. Yhteistyösopimus päivähoitoalueen päällikön kanssa allekirjoitettiin marraskuussa 2008. Tästä sopimuksesta on kolme kappaletta:

yksi opiskelijalla, yksi oppilaitoksella ja yksi päivähoitoalueen päälliköllä.

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, ovat oman alansa asiantuntijoita eli he tietävät tutkittavasta asiasta paljon ja heillä on kokemusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Tässä työssä kysymyksiin vastasivat päiväkotien lastenhoitajat, lastentarhanopettajat ja erityislastentarhanopettajat, jotka tekevät työtä lapsiryhmissä.

Yksi yleisimmistä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmistä on kysely, jota tässä tutkimuksessa käytetään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Osa kysymyksistä oli standardoituja, koska halusin selvittää vastaajien koulutuksen ja työssäoloajan samaisessa päiväkodissa. Näihin kysymyksiin halusin vastaajilta samantyyppiset vastaukset. (Hirsjärvi ym. 2004, 182.)

Suurin osa lomakkeen kysymyksistä oli avoimia, koska tarkoitus oli selvittää henkilökunnan näkemyksiä vanhemmuuden tukemisesta. Toivoin työntekijöiden vastaavan omin sanoin kysymyksiin. Halusin tuoda esiin vastaajien tietämyksen aiheesta ja saada esille asian tärkeyden heidän työssään. (Hirsjärvi ym. 2004, 190.)

Annoin työntekijöille saatekirjeet (Liite 1) ja kyselylomakkeet henkilökohtaisesti. Kaikkia työntekijöitä en näin tavoittanut, mutta annoin kyselyn samaan lapsiryhmään kuuluvalla työntekijällä. Samalla kerroin heille vielä opinnäytetyöstäni ja kuinka tärkeä heidän vastaus työlleni olisi. Tällainen aineiston keruu menetelmä on nimeltään kontrolloitu kysely. (Hirsjärvi ym. 2004, 185.)

Kyselylomaketta (Liite 2) tehdessä otin huomioon taustatietojen tärkeyden, mutta en halunnut henkilöiden olevan tunnistettavissa. Lomaketta tehdessä otin esimerkkiä alalla jo aiemmin tehdyistä tutkimuksista ja julkaisuista. Lomaketta esiteltiin muutamilla henkilöillä, joilla on päivähoidon työkokemusta. Huomioin heiltä tulleet korjausehdotukset ja muokkasinkin lomaketta.

Työntekijöille osoitettiin kirjekuori, johon lomakkeet voi palauttaa nimettömästi. Saatekirjeessä oli mainittu opinnäytetyön aihe, mihin se palautetaan ja milloin

on viimeinen vastausten jättöpäivä. Kyselylomakkeita jaettiin 29 työntekijälle. Lomakkeita palautettiin yhteensä 14 kappaletta. Palautusprosentiksi tuli lähes 50 prosenttia. Muutama työntekijä molemmista päiväkodeista kommentoi avoimia kysymyksiä vaikeiksi. He olisivat toivoneet enemmän strukturoituja kysymyksiä. He myös pitivät tärkeänä vastausten anonymiteettiä.

4.5 Aineiston analyysi

Laadullisen aineiston perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi, jota voidaan pitää myös teoreettisena kehyksenä. Analyysin tehtävinä ovat uuden tiedon tuottaminen ja aineiston selkeyttäminen. Aineiston analyysissa on tärkeää pysyä asetetussa tutkimussuunnitelmassa. Muu mielenkiintoinen havainto tai tieto tulee siirtää seuraavaan tutkimukseen. Analysoitaessa on rajaaminen tärkeää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.)

Tässä tutkimuksessa käytetään aineistolähtöistä analyysiä. Työntekijöiden näkemyksistä vanhemmuuden tukemisen suhteen pyritään löytämään samankaltaisia ajatuksia ja näkemyksiä. Tuomi & Sarajärven (2009, 107–114) mukaan aineistolähtöisessä analyysiprosessissa on erotettavissa kolme vaihetta. Ensimmäinen vaihe on pelkistäminen eli redusointi, joka tapahtuu esimerkiksi värikoodauksen avulla tekstistä. Kirjoitetusta tekstistä etsitään tutkimuskysymyksiin vastaavia ilmaisuja, jotka merkitään eri väreillä. Toisessa vaiheessa aineistoa ryhmitellään etsien samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia tekstistä. Samaa tarkoittavat asiat ryhmitellään ja yhdistellään luokaksi eli kategorioidaan sekä nimitetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä.

Pelkistetyt ilmaisut kirjataan tarkasti allekkain samoin sanoin kuin ne ovat aineistossa, ja ne kerätään listoiksi, joka on kategorisoinnin ensimmäinen vaihe. Seuraavaksi etsitään pelkistettyjen ilmauksien erilaisuuksia ja yhtäläisyyksiä. Samaa tarkoittavat sanat yhdistetään samaan kategoriaan, jolle annetaan sisältöä kuvaava nimi. Nämä alakategoriat ryhmitellään edelleen yhdistäen samansisältöiset kategoriat, ja näin muodostuu yläkategorioita. Yläkategoriat ni-

metään niin, että nimi kuvaa alakategorioita, joista se muodostuu. Viimeisessä vaiheessa abstrahoidaan eli erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Empiirinen aineisto nivotaan osaksi teoreettista taustaa. Tutkimuksen tuloksissa esitellään empiirisestä aineistosta muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitteet tai teemat, jotka kuvaavat aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 107–114.) Opinnäytetyössäni toimin edellä esitetyllä tavalla. Esimerkki tämän aineiston ryhmittelystä on liitteenä (Liite 3).

Tuloksissa ja suorissa lainauksissa käytetään tunnusta, koska halusin antaa luotettavan kuvan tulosten tasapuolisesta tarkastelusta ja esilletuonnista. Tulokset esitellään tutkimuksen tutkimuskysymysten mukaisesti. Kunkin tutkimuskysymyksen kohdassa ennen tuloksia on kuvio, joka helpottaa tulosten seurantaa. Kuviossa on vastausten pohjalta muodostuneet ylä- ja alakategoriat havainnollistettuna.

5 TULOKSET

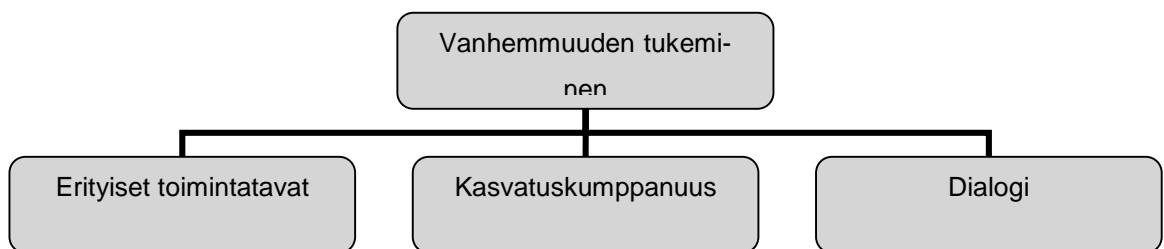
5.1 Taustatiedot

Osa kyselylomakkeen palauttaneista vastaajista oli suorittanut useamman tutkimuksen. Näistä henkilöistä otin huomioon vain korkeimman (uusimman) tutkimuksen selkeyden takia.

Vastanneista viisi työntekijää toimii lastentarhanopettaja, neljä erityislastentarhanopettajana ja viisi lastenhoitajana päiväkodeissa. Työntekijäryhmät jakautuvat sattumalta melkein tasan. Ainoastaan erityislastentarhanopettajia on yksi vähemmän kuin muissa ammattiryhmissä.

5.2 Näkemyksiä vanhemmuuden tukemisesta

Tekstin ryhmittelyn myötä muodostui tämän tutkimuskysymyksen alle kolme yläkategoriaa, jotka ovat kasvatuskumppanuus, erityiset toimintatavat ja dialogi.

KUVIO 1. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulosten ylä- ja alakategoriat.

Kasvatuskumppanuus on ensimmäinen käsiteltävä yläkategoria. Vastaajien mielestä se on toimimista yhdessä lapsen parhaaksi jakaen kasvattamiseen liittyviä asioita vanhempien kanssa. Se on arjen myönteisiä kohtaamisia ja elämistä arjessa perheen mukana. Se on pitkäjänteistä työtä, jossa edetään vanhempien tahtiin. Kasvatuskumppanuus on vanhemmuuden näkyväksi tekemistä, vierellä kulkemista ja rajojen asettamista. Siinä opitaan tuntemaan vanhempia paremmin. Se vaatii herkkyyttä nähdä ja huomata milloin vanhempia voi tukea.

Kasvatuskumppanuus näkyy päiväkodissa vanhempien kunnioittamisena. Vanhempien kanssa jaetaan ilo lapsen kasvamisesta, osaamisesta ja edistymisestä erilaisissa asioissa. Se on avointa ja luottamuksellista yhteistyötä. Työntekijöillä on vanhempia kohtaan voimavaraistava ja myönteinen asenne. Vanhemmille halutaan välittää positiivinen tunne heidän osaamisestaan ja jaksamisestaan vanhempana, silloin kun siihen on aihetta. Kasvatuskumppanuus on kuuntelua ja yhdessä pohtimista keskustellen. Päivähoidossa se näkyy parhaiten erilaisissa sovituissa keskusteluissa: kotikäynneissä, varhaiskasvatussuunnitelma- ja esiopetuskeskusteluissa sekä päivittäisissä keskusteluissa lapsen haku- ja tuontitilanteissa. Näissä keskusteluissa voidaan myös keskittyä erilaisiin lapsen kasvun ja kehityksen ongelmatilanteisiin. Kuunnellaan vanhempien näkemyksiä mahdollisesta huolesta ja kerrotaan vanhemmille omat ajatukset aiheesta. Niissä annetaan tietoa mahdollisista erilaisista vaihtoehdoista ja tukitoimista. Lapset pyritään huomioimaan yksilöinä ja vanhempien toiveita pyritään huomioimaan yksilöllisesti mahdollisuuksien mukaan. Päiväkodissa myös vahvistetaan arvoja, joita kotona painotetaan.

Vanhempien kohtaamisena jokapäiväisissä tilanteissa ja näissä kohtaamisissa rehellisenä ja avoimena keskusteluna lapsesta. (Vastaaja 1).

Kasvatuskumppanuuden tultua näkyvämmäksi päivähoidossa, mahdollistaa paremmin vanhemmuuden tukemisen alusta alkaen. Kotikäynnit ja vasukeskustelut koen hyvänä asiana. (Vastaaja 2).

Kaksi vastaajaa mainitsee kumppanuuden näkyvän päivähoidossa kasvattajien välisinä keskusteluina. He tekevät havaintoja lapsista ja pohtivat niitä yhdessä.

Vastauksissa tulee esiin myös yhteistyö eri tahojen kanssa.

Kasvattajien kesken keskustellen pohdimme yhdessä havaintojamme ja mietimme miten tukea vanhemmuutta. (Vastaaja 3).

Vastaajista yksi ei koe vanhemmuuden tukemisen näkyvän päiväkodin työssä. Hänen mielestään aika riittää tärkeimpien kuulumisten vaihtamiseen. Hän toteaa kuitenkin, että kasvatustilanteissa tukeminen saattaa joskus näkyä.

Päivittäiset kohtaukset ovat kiireisiä. Kasvatustilanteissa saattaa joskus näkyä. Keskustelut keskittyvät enemmän lapseen. (Vastaaja 10).

Kasvatustilanteeseen liittyvistä asioista kirjoitettiin päiväkodin käytännöissä ja työtavoissa sekä ongelmatilanteissa erikseen. Henkilökunnan mielestä työtavat ovat ohjaamista, opastamista ja joskus mallittamista. Se on myös konsultoimista eri yhteistyötahojen kanssa lapsen ja perheen parhaaksi, tukemista, kannustamista ja auttamista sekä rohkaisua. Työtavoina nähdään tietoon ja sen antamiseen, pohtimiseen ja jakamiseen yhdessä liittyvät käytännöt. Tärkeänä koetaan oman ammatillisen mielipiteen antamista vanhemmille ja tiedon lisäämistä mm. lapsen eri kehitysvaiheista. Myös talonpoikaisjärjen käyttöönottoa pidetään tärkeänä.

--- tarvittaessa oman ammatillisen mielipiteen antamista. (Vastaaja 11).

Voi olla auttamassa, kannustavaa, rohkaisevaa mutta tarpeen tullen jämäkkää otetta ja omankin mielipiteen ilmaisua pelkän kuuntelun sijaan. (Vastaaja 6).

Dialogi on toinen käsiteltävä yläkategoria. Työntekijöiden mielestä vanhemmuuden tukeminen on dialogisuutta, johon sisältyy kuunteleminen, kuuleminen, keskusteleminen ja kysymyksiin vastaaminen. Dialogi on arvostamista ja kunnioittamista aidon läsnäolon kautta. Se on turvallisen suhteen luomista vanhempiin, jotta nämä luottaisivat työntekijöihin. Se näkyy aitona kiinnostuksena lasta ja vanhempaa kohtaan. Dialogi on yhdessä pohtimista keskustellen.

Aidosti läsnäolemistä, kuuntelua, aitoa kiinnostusta heitä ja heidän lastaan kohtaan. Avointa keskustelua. (Vastaja 5).

Kuunnella, keskustella...(Vastaja 7).

Ongelmatilanteita mietitään vanhemmuuden tukemisen yhteydessä erikseen. Kolmen vastaajan mielestä ongelmien pohdinta liittyy vanhemmuuden tukemiseen. Vanhemmille koetaan annettavan ideoita ja vinkkejä pulmatilanteisiin. Pohditaan myös, kuinka ongelmilta voidaan välttyä. Ennaltaehkäisyä pidetään tärkeänä. Työn koetaan sisältävän ongelmatilanteiden jakamista ja ratkaisujen pohdintaa yhdessä vanhempien kanssa. Työntekijät kokevat työn olevan asioiden selkiyttämistä ja tarvittaessa vaativan jämäkkää otetta. Tarvittaessa puututaan mahdollisiin huolenaiheisiin.

Erityiset toimintatavat on kolmas tärkeäksi koettu asia. Vanhemmuuden tukemiseen kuuluu erimuotoiset tilaisuudet: vanhempainillat, asiantuntijaluennot ja erilainen kerhotoiminta sekä päivähoidon perhetyö. Tavat näkyvät myös päivähoidossa vanhemmuuden tukemisena. Yhteisten tapahtumien kautta voidaan järjestää mukavaa tekemistä perheille. Perinteiset vanhempainillat, mutta myös päivähoidon perhetyöhön liittyvät erilaiset ryhmätoiminnot koetaan tärkeänä tapana vahvistaa vanhemmuutta. Tärkeäksi nähdään myös perinteiden välittäminen lapsille ja vanhemmille.

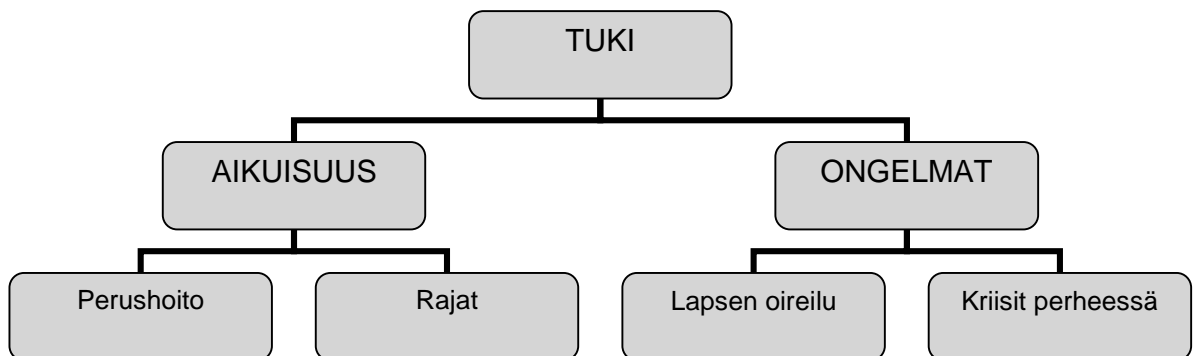
--- järjestää mahd. mukaan erimuotoisia tilaisuuksia, vanh.iltoja, luentoja/asiantuntijat, kerhotoimintaa tms. (Vastaja 7).

--- erityiset toimintatavat, kuten perhetyö päivähoidossa hanke ja muut erityistoimintamallit. (Vastaja 1).

5.3 Kokemuksia vanhempien tuen tarpeesta

Tämän otsikon alle muodostui kaksi yläkategoriaa tekstin ryhmittelyn seurauksena: aikuisuus ja ongelmat.

KUVIO 2. Toisen tutkimuskysymyksen ylä- ja alakategoriat

Päivähoidossa koetaan tarpeellisenä, että aikuinen on aikuisen roolissa eikä toimi kaverina lapselle. Lapsen tulee saada olla lapsi sekä psyykkisesti että fyysisesti. Vanhempien tulee antaa aikaa lapselle ja jättää omat tarpeet taka-alalle. Heidän tulee hyväksyä aikuisena olemiseen liittyvät mahdolliset negatiiviset tunteet ja haasteet. Lapsi ja hänen erilaiset kehityshaasteet tulee nähdä myönteisesti mahdollisuutena. Aikuisten tulee suojella lasta liialta informaatiolta. Aikuisten tulee osata nähdä lapsi ja eri kehityshaasteet myönteisesti ja nähdä näiden olevan osa normaalia lapsiperheen arkea. Arjen sujuvuuteen koetaan voivan vaikuttaa perheen omilla ratkaisuilla; vanhempien kanssa voisi pohtia yhdessä muutostarpeita.

Lapsille enemmän aikaa ja aikuisen ymmärrys että omat tarpeet jätettävä joskus taka-alalle kun lapsen etu sitä vaatii! (Vastaja 12)

Aikuisuuteen liittyen vastaajien mielestä vanhemmat tarvitsevat tukea perushoitoon liittyvissä asioissa. Perushoito koostuu säännöllisestä päivärytmistä, ravinnosta, liikunnasta, levosta, pukeutumisesta, hygieniasta ja hyvistä tavoista.

Perushoittoon liittyy myös lapsen kehitys eri ikäkaudet ja kasvu huomioonottaen. Myös mahdolliset uhmaiät mainittiin.

Lähtien perusasioista: säännöllinen päivärytmi, ravinnon, liikunnan ja levon merkitys. (Vastaaaja 2).

Rajojen asettamisen koetaan olevan aikuisen tehtävä. Vanhemman tulee myös uskaltaa tuottaa lapselle pettymyksiä. Sovituista säännöistä tulee pitää kiinni ja kotikasvatus tulee olla jämäkkää. Toivotaan vanhempien ymmärtävän rajojen asettamisen tarpeellisuus osana lapsen turvallisuutta. Päiväkotia voi kannustaa vanhempia pitämään kiinni sovituista säännöistä kotona ja kertoa, kuinka tilanteet hoituvat päiväkodissa. Kasvatukseen tulee olla johdonmukaista.

Rajojen asettamisessa ja johdonmukaisessa kasvatuksessa. (Vastaaaja 11)

Perusjämykän kotikasvatukseen ylläpitäminen voi olla vaikeaa tai sen puuttumista ei tiedosteta... (Vastaaaja 6)

Tuen nähdään liittyvän olennaisesti ongelmatilanteisiin, joista suoraan vanhempiin liittyy vanhemman yksinäisyys ja jaksaminen. Erikseen ongelmat jakautuvat sekä lapseen liittyen että kriiseihin. Lapseen liittyvät ongelmat ovat yleensä erilaisia hankaluuksia toisten lasten kanssa. Vanhempia ja henkilökuntaa askaruttaa myös lapsen käytös muita lapsia kohtaan. Vanhemmat tarvitsevat henkilöstön mielestä paljon tukea erilaisissa kriisitilanteissa, joissa lapsen kasvu ja kehitys voi vaarantua eri tavoin sekä lastensuojelullisissa tilanteissa. Päivähoidossa näkyy myös elämäntilanteiden muutokset esimerkiksi avioero ja erilaiset sairaudet mm. mielenterveysongelmat.

Hankaluudet lapsen kanssa. (Vastaaaja 5)

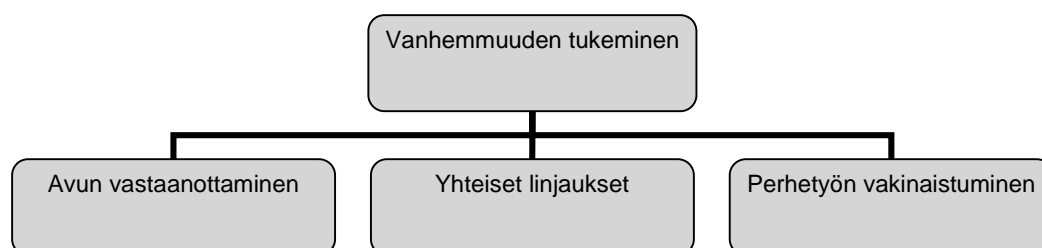
--- kriisitilanteet perheessä/ero, kuolema, riidat, väkivalta, alkoholismi, huumeet yms. (vastaaaja 9)

Päivähoidon antama tuki koostuu keskusteluista ja yhteisistä pohtimisista vanhempien kanssa. Heille annetaan käytännön vinkkejä ja joskus mallitetaan esimerkiksi pukemistilannetta. Vanhempia neuvotaan minne voi ottaa tarvittaessa

yhteyttä. Päivähoidon aloitusvaiheessa henkilökunnan antama tuki korostuu kasvatuskumppanuutena.

5.4 Vanhemmuuden tukemisen kehittäminen

Tämän tutkimuskysymyksen alle muodostui tekstin ryhmittelyn myötä kolme yläkategoriaa, jotka ovat tarjotun avun vastaanottaminen, vanhemmuuden tukemisen linjaukset, päivähoiton perhetyön vakinaistuminen työyhteisössä.

KUVIO 3. Kolmannen tutkimuskysymyksen ylä- ja alakategoriat.

Tarjotun avun vastaanottaminen on ensimmäinen käsiteltävä yläkategoria. Vastaajista yhdeksän on sitä mieltä, että vanhemmat ovat ottaneet hyvin vastaan heille tarjotun avun. Tärkeänä koetaan lapsen edun ajattelemisen tärkeimpänä asiana. Huomataan koko perheen voinnin heijastuvan lapseen. Avoimuuden koetaan olevan tärkeä asia vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tuen tarjoamista toteutetaan hienotunteisesti ja yksilöllisesti huomioiden jokaisen perheen yksilölliset tarpeet. Kokemuksen mukaan myönteisesti apuun suhtautuvat vanhemmat ovat ehkä jo käsitelleet asiaa pitempään sekä tiedostavat avun tarpeen ja haluavat muutosta tilanteeseen. Vastaajista yksi tiedostaa vanhemman kyvyn ottaa vastaan apua kasvattajalta suhteessa luottamukseen; tulisi luottaa ja antautua kasvatuskumppanuuteen yhdessä päiväkodin työntekijöiden kanssa.

Kokemukseni mukaan pelkästään myönteisesti. Kysymys on siitä, kuinka apua tarjotaan. (Vastaaja 9)

Pääsääntöisesti hyvin. Kun ”tuki” on tarjottu hienotunteisesti ja ottaen huomioon jokaisen perheen yksilölliset tarpeet. (Vastaaja 11)

Kaksi vastaajaa on sitä mieltä, että vanhemmat ovat ottaneet vaihtelevasti vastaan heille tarjottua apua/tukea. Osa vanhemmista ei ehkä myönnä avun tarvetta. Huomataan, että avun vastaanottaminen riippuu sekä vanhemmista että yhteistyön vaiheesta. Yhdellä vastaajalla ei ollut tietoa siitä, miten vanhemmat ovat ottaneet vastaan tarjottua apua.

Vanhemmista ja yhteistyön vaiheesta riippuen: vähitellen, vaatii aikaa. Osa vanhemmista torjuu/kieltää. Osa suhtautuu myönteisesti (ovat käsitelleet asiaa henk.kohtaisesti pidemmälle) ja haluaa muutosta. (Vastaaja 4)

Toinen käsiteltävä yläkategoria on vanhemmuuden tukemisessa käytettävien yhteisten linjausten tarpeellisuus. Vastanneista kolmesta on sitä mieltä, että linjauksia vanhemmuuden tukemiseen tarvitaan jollain tasolla. Linjauksia koetaan tarvittavan, jotta voidaan yhdessä määritellä, mitä vanhemmuuden tukeminen on päivähoidossa ja miten sitä voidaan konkreettisesti toteuttaa. Näin koetaan voitavan sisällyttää perhetyö päivähoidon työotteeseen osana vanhemmuuden tukemista eikä se enää ole yksittäisen työntekijän valittavissa. Kasvatuskumppanuutta sekä sen merkitystä ja käytännön työn ohjeistamista tulisi korostaa. Tärkeänä koetaan perheestä tehtävää ensiarviota, joka on päiväkodin työntekijän vastuulla. Halutaan tietoa erilaisista tukemisen muodoista ja miten asiat käytännössä hoituvat. Toivotaan tietoa jokaisessa perheessä mahdollisesti ilmenevästä tuen tarpeesta verrattuna lastensuojelulliseen huoleen ja sen kriteereihin. Koulutustoive tulee esiin muutamassa vastauksessa.

Linjauksia tarvitaan. Päiväkodin ”hyssyttelykulttuuri” ei tue sitä, että henkilökunta uskaltaisi ”puuttua” asioihin. Eikä (aina) ole edes työvälineitä siihen. (Vastaaja 2)

Tarvitaan linjauksia, jotta voidaan määritellä mitä vanhemmuuden tukeminen on päivähoidossa ja millaisin konkreettisin keinoin sitä voidaan toteuttaa. (Vastaaja 4)

Osassa vastauksista otetaan kantaa myös vanhempien kasvatustuuseen kotona. Näissä vastauksissa tuodaan esiin kodin vastuu ja kasvatustehtävä sekä päiväkodin toiminnan olevan vanhempien kasvatusta tukevaa toimintaa.

Tarvitaan ehdottomasti. Mitkään yhteiskunnan laitokset eivät saa viedä/ottaa perheen keskeistä tehtävää. Vastuu lapsista kuuluu aina ensisijaisesti vanhemmille. (Vastaaaja 9)

Yksi vastanneista on sitä mieltä, että tarvittaisiin ehkä linjauksia vanhemmuuden tukemiseen. Tässä vastauksessa otetaan kantaa päiväkodin ja kodin kasvatustuun jakautumiseen; vanhemmille tulee antaa enemmän tilaa ja mahdollisuutta olla vanhempi.

Ehkä. Päivähoidossa otetaan liikaa vastuuta ns. vanhemmuuteen kuuluvasta vastuusta = holhotaan liikaa. (vastaaaja 11)

Kolme vastaajaa toivoo koulutusta ja keskustelua asiasta päiväkodin työyhteisössä. Päivähoidon sisällä tapahtuvan kehittämistyön koetaan vaativan yhteistä ymmärrystä aiheesta, asiakaslähtöistä asennetta ja työntekijöiden omaa halua muutokseen. Toivotaan koulutuksen myötä saatavan erilaiset sosiaaliset taidot eli kohtaamis- ja keskustelutaidot käyttöön.

Koulutusta kaikille: kohtaamis- ja keskustelutaidot ts. sosiaaliset taidot käyttöön. Enemmän aikaa jakaa työyhteisön sisällä kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta. (Vastaaaja 6)

Työkavereiden kanssa asioiden läpikäyminen ja puhuminen on tehokkainta. (Vastaaaja 14)

Perhetyön vakinaistuminen on kolmas käsiteltävä yläkategoria. Vastaaajista kuusi toivoo sosiaaliohjaajan työn vakinaistamista päivähoidon perhetyössä. Hankkeen vakinaistaminen ja laajentaminen koetaan tärkeänä asiana, sillä sosiaaliohjaajan koetaan olevan lisäresurssi henkilökuntaan nimenomaan vanhemmuuden tukemiseen ja vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Sosiaaliohjaajan toimenkuvasta päivähoidossa tehdään erilaisia ehdotuksia: he voisivat käydä päiväkodissa tapaamassa vanhempia iltaisin tai päivällä, sosiaaliohjaajaa toivotaan pysyvästi isompiin päiväkoteihin tai edes omalle alueelle, toi-

votaan jopa useampaa sosiaaliohjaajaa yksittäiseen päiväkotiin.

Esim. perhetyö ph:ssa hankkeen laajentaminen ja vakinaistaminen esim. useampi sosiaaliohjaaja/pk. Lisäresurssi henkilökuntaan. (vastaaja 13)

Kuusi vastaajaa toivoo erilaisia ryhmiä vanhemmille ja lapsille. Koko perhettä tukevia perhekerhoja toivotaan laajemmaltikin, isommalle osanottojoukolle. Ta-voitteellisen toiminnan tarjoamista perheille pidetään tärkeänä tai esimerkiksi isä-poika tai äiti-tytär teemalla toimivia kerhoja. Ajankohtana ehdotetaan iltapäi-vää. Myös vertaisryhmiä esimerkiksi yksinhuoltajille ehdotetaan. Tärkeänä näh-dään myös asiantuntijaluennot tietystä aiheesta. Vanhemmuuden tukeminen tulee toteuttaa avoimen ja arvostavan yhteistyön hengessä, jonka tavoitteena on vanhempien voimavarojen vahvistaminen.

Vanhempien vertaisryhmätoimintaa. Vanhempien ja lasten yhteistä toimintaa. (Vastaaja 4)

Järjestetään yhteisiä tilaisuuksia, joihin perheet voivat osallistua yh-dessä. (Vastaaja 8)

Vastaajista kolme huomioi vanhemmat sekä heidän toiveensa ja tarpeensa. Ehdotetaan jo alkukeskusteluihin liitettäväksi keskustelua tuesta, tuen tarpeesta ja saatavuudesta ja päiväkodin toimintaperiaatteista tuen ja mahdollisen puut-tumisen osalta. Tällöin vanhempien on ehkä helpompi ottaa yhteyttä ajoissa.

Päiväkotikohtaisesti vanhempien tarpeita/toiveita kuunnellen. (Vas-taaja 4)

Esille tulee myös työntekijöiden omat palaverit tiimeittäin, joissa voi rauhassa keskustella mm. lapsista ja perheistä. Vastaajista yksi kokee tärkeänä yhteis-työn muiden työntekijöiden kanssa keskustellen ja asioita läpikäymällä. Toivo-taan enemmän aikaa ja tilaisuuksia koko työyhteisön kesken jakaa kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta. Vanhemmilta tulisi avoimesti kysyä avun tar-peesta. Vastaajista yksi esittää ideointia yhdessä vanhempien kanssa päiväko-dissa.

6 TULOSTEN TARKASTELU

6.1 Kasvatuskumppanuus osa vanhemmuuden tukemista päivähoidossa

Opinnäytetyöni tulosten perusteella päivähoidon työntekijöiden mielestä kasvatuskumppanuus on tärkeä osa vanhemmuuden tukemista. Kasvatuskumppanuuden myötä henkilökunta oppii tuntemaan vanhemmat paremmin, jolloin pitkäjänteinen ja vanhempien tahtiin etenevä työ lapsen parhaaksi on mahdollista. Kumppanuuden koetaan olevan myös erilaisia tapoja tehdä työtä vanhemmuuden tukemiseksi kumppanuuden hengessä: ohjaamista, konsultoimista, neuvomista, auttamista ja mallittamista. Siihen katsotaan myös liittyvän tiedon antaminen ja jakaminen, yhteinen pohtiminen sekä oman ammatillisen mielipiteen antaminen.

Kumppanuus liittyy myös ongelmatilanteisiin, jolloin vanhemmille voidaan antaa neuvoja, tilanteita voidaan jakaa yhdessä vanhempien kanssa keskustelemalla sekä puututaan mahdollisiin huolenaiheisiin. Ongelmatilanteet osana vanhemmuuden tukemista tulee esille nimenomaan vastaajien omissa näkemyksissä; työntekijät eivät maininneet sitä osana työyhteisön käytäntöjä päiväkodissa.

Vanhemmuuden tukeminen on myös dialogia, jossa korostuu kuuntelu, kuuleminen ja keskusteleminen. Se on arvostamista, kunnioittamista ja luottamuksen luomista työntekijään yhdessä vanhemman kanssa.

Molempien tutkimuspäiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmat on tehty Helsingin ja valtakunnallisten linjausten mukaan. Niissä käsitellään kasvatuskumppanuutta laajalti, myös esimerkiksi vanhemmuuden asiantuntijuutta sekä heidän kunnioittamistaan. Kasvatuskumppanuuteen liitetään keskustelu, kuuntelu, luottamus ja vuoropuhelu. (Helsingin kaupungin päiväkotit 2007 a ja b.) Kasvatuskumppanuus ei ole sama asia kuin vanhemmuuden tukeminen, mutta se on jo askel vanhemmuuden tukemisen suuntaan (Varhaiskasvatussuunnitelman

perusteet 2005, 29).

Työntekijöiden mielestä erityiset toimintatavat ovat myös vanhemmuuden tukemista. Näihin sisältyy mm. vanhempainillat, kerhotoiminta, erimuotoiset tilaisuudet sekä päivähoidon perhetyö. Vanhempien osallisuutta oman lapsensa varhaiskasvatuksessa suositellaankin lisääväksi. Vanhemmille tulisi järjestää erilaisia tilaisuuksia keskustella sekä oman lapsensa varhaiskasvatuksesta että yhdessä muiden vanhempien kanssa päiväkotiyksikön tai lapsiryhmän hoito- ja kasvatustoiminnasta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25.) Tulosta tukee selvitys, jonka mukaan sekä päiväkotien työntekijöiden että vanhempien mielestä päiväkodin tulisi tukea vanhempia yhteisillä tapahtumilla ja tilaisuuksilla, asiantuntija-luennoilla, vanhempainilloin sekä jollain muulla tavalla (Reuna 1999, 65).

Opinnäytetyöni tulosten mukaan vanhemmuuden tukeminen näkyy päiväkodissa kasvatuskumppanuuden hengessä vanhempien kunnioittamisena, johon sisältyy avoin ja luottamuksellinen yhteistyö, voimavaraistava ja myönteinen asenne. Vanhempien kanssa jaetaan ilo lapsen kasvamisesta, osaamisesta ja edistymisestä. Vanhemmille välitetään työntekijän arvostava tunne heidän osaamisestaan ja jaksamisestaan vanhempana.

Kasvatuskumppanuus toteutuu konkreettisesti vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa; aloitus-, varhaiskasvatussuunnitelma-, esiopetus- ja päivittäiset keskustelut. Keskusteluissa on tärkeää toimia dialogisesti eli kuunnellaan ja keskustellaan. Päivähoidon henkilöstö toteuttaa työtään kumppanuuden hengessä myös suhteessa toisiinsa. He keskustelevat havainnoistaan ja pohtivat asioita yhdessä. He tekevät yhteistyötä eri tahojen kanssa lapsen edun mukaisesti. Kasvatuskumppanuus suhteessa toisiin työntekijöihin tuli esille konkreettisesti työssä päiväkodissa. Työntekijät eivät kuitenkaan maininneet asiaa, kun heiltä kysyttiin, mitä vanhemmuuden tukeminen on heidän omasta mielestään.

Päivähoidossa huomioidaan lapset yksilöinä sekä yksilöllisesti huomioidaan vanhempien toiveita. Yksilöllisyys nousee esille nimenomaan käytännön työssä päiväkodeissa, sillä se ei tullut esille kasvattajien omista mielipiteissä suhteis-

sa vanhemmuuden tukemiseen. Henkilökunta antaa aikaa lapselle ja perheelle. Kohdatessa ollaan kiireettömiä. Päivähoidossa vahvistetaan niitä arvoja, joita kotona painotetaan ja joita vanhemmat pitävät tärkeänä. Lapsen kasvun ja kehityksen vaikeuksissa kuunnellaan vanhempien näkemyksiä mahdollisista huolistista ja kerrotaan näissä keskusteluissa omat ajatukset. Vanhemmille annetaan tietoa erilaisista vaihtoehdoista ja mahdollisista tukitoimista.

Opinnäytetyössäni korostuu, että yhteisiä linjauksia vanhemmuuden tukemiseen päivähoidossa tarvitaan. Opinnäytetyössäni tulee esiin, että päivähoidon henkilöstö ei miellä yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa käytetyn linjauksessa vanhemmuuden tukemiseen. Vanhemmuuden tukemisen tavoitteet on määriteltä päivähoidolaissa; valtakunnallisessa ja Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lammi-Taskulan & Varsan (2001, 35) mukaan tavoitteita on yleensä määriteltä myös omassa työyhteisössä erilaisissa kirjallisissa dokumenteissa (varhaiskasvatussuunnitelma) tai epävirallisemmin osana toimintakäytäntöä ja arvokeskustelua.

6.2 Vanhempien tarvitsema tuki

Vanhempien tarvitsema tuki näkyy erityisesti lapsen aloittaessa päivähoidon, jolloin luodaan yhteistä kasvatuskumppanuutta. Tuki lähtee perusasioista liittyen lapsen perushoittoon: säännöllinen päivärytmi, ravinto, lepo, vaatetus, hyvät tavat jne.

Päivähoidon henkilöstön mielestä vanhemmat tarvitsevat tukea ensisijaisesti aikuisena ja vastuullisena vanhempana olemiseen. Vanhempien tulisi nähdä lapsi lapsena ja antaa hänelle aikaa, jolloin omat tarpeet täytyy joskus jättää taka-alalle. Toivottiin myös vanhempien näkevän lapsi ja erilaiset kehitykseen liittyvät haasteet myönteisesti. Vastuullisena vanhempana toimimiseen liittyy myös rajojen asettaminen lapselle. Vuoden 1999 perhebarometrin mukaan sekä vanhemmat että päiväkotien työntekijät korostivat rajojen asettamisen tärkeyttä (Reuna 1999, 66).

Vanhemmat tarvitsevat tukea erilaisissa ongelma- ja kriisitilanteissa. Ongelma-tilanteisiin koettiin kuuluvan erilaiset hankaluudet lapsen kanssa, lapsen käytös muita lapsia kohtaan, sekä oma yksinäisyys ja jaksaminen. Kriisitilanteet ovat astetta vakavampia, sillä niihin koetaan kuuluvan avio/avoerot, huoltajuuskiistat, väkivallan uhka tai koettu väkivalta sekä lastensuojelullinen huoli lapsesta.

Vastaajien mielestä vanhemmat ovat ottaneet hyvin vastaan heille tarjotun avun. Lammi-Taskulan & Varsan (2001, 2) mukaan tarvitaan helposti saavutettavia matalan kynnyksen tukimuotoja. Tällainen voisi jatkossa olla tässä opinäytetyössä esitelty malli päivähoidon perhetyöstä. Myös Isomäen (2005, 45) mukaan voisi olla hyvä, että perustettaisiin erityisiä päivähoidon perhetyöntekijän vakansseja. Päiväkodin työ tukee sekä lasta että perhettä ja sen rooli on merkittävässä asemassa mm. varhaisen tukemisen suhteen. Päivähoito matalan kynnyksen palveluna on perheiden kannalta hyvä ja toimii ennaltaehkäisevänä tukena lapselle ja perheelle.

6.3 Panostusta ennaltaehkäisevään työhön päivähoidossa

Vastaajien mielestä olisi hyvä asia vakinaistaa sosiaaliohjaajan työ päivähoidon perhetyössä. Erilaisten ryhmien koetaan olevan tarpeellisia sekä vanhemmille että lapsille. Työntekijät toivovat enemmän koulutusta ja keskustelua vanhemmuuden tukemisesta päiväkodin työyhteisössä. He toivovat myös enemmän työntekijöiden omia palaverieita tiimeittäin, joissa voi rauhassa keskustella mm. lapsista.

Lammi-Taskulan & Varsan (2001, 2, 67) mukaan päivähoitoon toivottiin lisää resursseja, jotta vanhemmuuden tukemiseen voitaisiin paneutua paremmin. Vastauksissa tuli myös esiin koulutuksen tarve päivähoidon henkilöstölle; toivottiin koulutusta vanhemmuuden yhteiskunnallisten ehtojen muuttumisesta ja vanhemmuudesta henkilökohtaisena ja parisuhteen muutosprosessina. Toivottiin myös koulutusta vuorovaikutustaidoissa, vanhempien kohtaamisessa ja vai-

keista asioista puhumisessa.

Isomäen (2005, 44) tekemä selvitys tukee saamaani tulosta koulutuksen lisäämisestä päivähoitoon. Erityisesti toivottiin koulutusta erityispedagogiikasta erityislasten lisääntyneeseen päivähoidossa, konkreettisia menetelmiä esimerkiksi lapsen käytöksestä johtuvista vaikeuksista. Perheiden ongelmien lisääntyessä henkilöstöllä täytyy olla taito perheiden kohtaamiseen sekä asioiden puhumiseen suoraan loukkaamatta vanhemmuutta. Lisäksi toivottiin tietoa lastensuojelusta sekä päihteistä ja mielenterveysongelmista.

Huiskon (2006, 42) mukaan varhaiseen tukeen kannattaa kohdentaa resursseja, jotta päivähoidossa voidaan tehdä suunnitellumpaa ja tiiviimpää yhteistyötä perheiden ja eri verkostojen kanssa. Päivähoidon lapsiryhmät ovat liian suuria, jotta lasten ja vanhempien tämän hetkisiin yksilöllisiin haasteisiin voitaisiin vastata. Lapsiryhmät ovat lisäksi haasteellisempia kuin ennen ja ryhmässä työskentely huomattavasti vaativampaa kuin aiemmin. Resursseja lisäämällä pystyttäisiin paremmin tukemaan perheitä ja vähentämään erityispalvelujen tarvetta.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessäni aiheen valintaa ohjasi kiinnostukseni asiaa kohtaan. Teen työtä sosiaaliohjaajana hankkeessa, joten aihe oli erittäin ajankohtainen ja henkilökohtainen koko tutkimus prosessin aikana. Tutkimuksen teoriansäkerämistä ja tutkimuskysymysten luomista ohjasivat omat käsitykseni ja näkemykseni aiheesta.

Tutkimuksen kohteena olevat kahden päiväkodin hoito- ja kasvatushenkilöstö ovat Perhetyö päivähoidossa - Hankkeen myötä joutuneet miettimään jo aiemmin vanhemmuutta ja sen tukemista, varhaista tukea ja puuttumista päivähoidossa sekä perhetyötä päivähoidossa. Heitä on myös mietityttänyt erot varhaisen tuen perheen ja lastensuojelun asiakasperheen välillä. Paljon on keskustelua herättänyt myös päivähoidon ja lastensuojelun välinen yhteistyö. Tämä voi vaikuttaa heidän mielteisiinsä ja näkemyksiinsä vanhemmuuden tukemisesta. Hankkeessa mukana olevat päiväkodit ja niiden työntekijät ovat omalta osaltaan osallistuneet myös vanhemmille järjestettyyn toimintaan. Voidaan myös miettiä, olisivatko opinnäytetyöni tulokset olleet erilaisia, jos kyselyyn olisivat vastanneet sellaisen päiväkodin työntekijät, joilla ei ole sosiaaliohjaajaa työyhteisössään päivähoidon perhetyössä.

Tässä tutkimuksessa en selvittänyt mahdollisia eroja lastenhoitajan, lastentarhanopettajan ja erityislastentarhanopettajan käsityksissä vanhemmuuden tukemiseen. Mielenkiintoista olisikin pohtia, onko niissä mahdollisesti eroja ja millaisia.

Kyselylomakkeen käyttö tässä työssä oli mielestäni hyvä ratkaisu. Kyselyssä olevien avoimien kysymysten kautta sain haluamaani tietoa. Kyselyyn vastanneet vastasivat monisanaisesti, laajasti ja omin sanoin kysymyksiin. Haastattelun esimerkiksi ryhmänä olisin saanut ehkä enemmän materiaalia, mutta ajan

löytyminen sille olisi ollut haasteellista. Päivähoidon työntekijöiden täydellinen anonymiteetti säilyi hyvin, koska nyt en tiedä, kuka heistä on vastannut kyselyyn ja kuka ei.

Kyselyn palautti 14 vastaajaa. Mielenkiintoista on pohtia, mikä sai loput 15 vastaajaa jättämään sen vastaamatta tai palauttamatta. Otin mallia lomakkeen laadintaan aiemmin tehdyistä tutkimuksista. Niissä on ammattiryhmät esitelty samoin kuin omassa opinnäytetyössäni (Liite 2) eli hierarkkisesti ylimmästä koulutuksesta alimpaan. Voidaan pohtia, oliko tämä jonkin vastaajan mielestä huono tapa esittää kysymys ja he jättivät mahdollisesti vastaamatta tämän takia. Itse kuitenkin ajattelen, että päivähoiton työ on hektistä aika ajoin, ja kyselyyn vastaaminen saattoi yksinkertaisesti olla aikakysymys. Opinnäytetyön kyselyyn vastaaminen ei ole pakollista, vaikka moni muu asia esimerkiksi lasten hoitaminen on.

Aineiston analyysivaiheessa pyrin analysoimaan tulokset objektiivisesti, jotta tutkimuksen tulosten tarkastelu olisi rehellistä eikä omaa näkemystä asiasta. Tässä auttoi sisällönanalyysin käyttö, jolloin aineiston analyysi vähensi tulkinnan mahdollisuutta.

7.2 Tutkimuksen eettisyys

Etiikka tieteessä ja tutkivassa ammattikäytännössä on haasteellista ja laaja-alaista. Tavoitteena opinnäytetyötä tehdessä on ihmisten kunnioittaminen, oikeudenmukaisuuden korostaminen ja tasa-arvoisuus vuorovaikutuksessa. Eettisyyttä on myös kriittinen asenne olemassa olevia käytäntöjä ja annettua tietoa kohtaan. Rakentava kriittisyys antaa pohjan hyvien ammattikäytäntöjen kehittämiselle ja niiden jatkuvalle arvioinnille. Diakonia-ammattikorkeakoulussa painotetaan eettisiä näkökulmia tavallista enemmän sen arvopohjien ja koulutusohjelmien luonteen vuoksi. (Kuokkanen, Kiviranta, Määttänen & Ockenström 2005, 26–28.)

Tätä opinnäytetyötä tehdessä on pyritty toimimaan eettisesti prosessin jokaisessa vaiheessa. Työntekijät saivat vastata kyselyyn nimettömästi. Päiväkodin taukotilaan oli nimetty tyhjä kirjekuori vastausten jättöä varten. Kyselyn alkuosan kysymykset on pohdittu siten, että anonymiteetti säilyisi. Siinä ei ole selkeitä tunnistetietoja kuten kysymyksiä lapsiryhmän nimestä tai lasten iästä, jolloin vastaukset olisi voinut suoraan yhdistää vastaajaan. Opinnäytetyön esitarkastusversion tekstissä oli vielä taustatiedoissa mainittu vastaajien koulutukset, mutta lopullisesta työstä olen jättänyt ne pois tunnistettavuuden takia. Samoin jätin kokonaan pois esimerkin useamman tutkinnon suorittaneesta vastaajasta tunnistettavuuden takia. Vastaukset on käsitelty luottamuksellisesti ja aineisto on käytön jälkeen hävitetty. Tutkimusta varten on saatu kaikki tarvittavat luvat. Myös opinnäytetyö on pyritty tekemään eettisesti; muualta kerätty teoria on merkitty lähdeviittein ja merkinnöin, joten ne ovat erotettavissa tekijän omasta tekstistä.

Tutkimusta tehdessä olen pohtinut eettisiä kysymyksiä muun muassa vastaajien suhteellisen pienen otoksen takia sekä tunnistettavuutta Perhetyö päivähoidossa -Hankkeeseen liittyen. Päiväkoteja ja niiden varhaiskasvatussuunnitelmia ei ole nimetty tekstissä tai lähteissä. (Eskola & Suoranta 2008, 52.)

Hankalaksi koin sen, että eettisten syiden takia jouduin rajaamaan päiväkotien kuvailun koskemaan toimintaa päivähoidossa Helsingin kaupungissa yleensä. Toki minulla oli lähteinä molempien päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmat, mutta niitä on käsitelty yhdessä. Silti on riski, että päiväkodit ovat tunnistettavissa Perhetyö päivähoidossa-Hankkeen takia. Hankkeessa mukana olevia kaupungin päiväkoteja ei kuitenkaan ole kovin montaa yhdellä alueella. Tunnistettavuuden takia en halunnut myöskään liittää mukaan alueen karttaa tai muita tietoja. Samaisen tunnistettavuuden takia päiväkotien työntekijöiden vastauksia on käsitelty yhdessä, vaikka niissä olisi ollut pieniä eroavaisuuksia jonkin tutkimuskysymyksen kohdalla. Toisaalta sain asianmukaiset tutkimusluvut sekä päivähoidon että lapsiperheiden vastuualueen johtajalta.

7.3 Omaa pohdintaa opinnäytetyöstä ja jatkotutkimusmahdollisuuksista

Uuden työtavan vieminen työyhteisöön, tässä tapauksessa päivähoidon perheyön sosiaalihjaus hankkeen tavoitteiden mukaisesti, on aina haasteellista. Kaikki työntekijät eivät ole pitkänkään ajan kuluttua valmiita muuttamaan työtapojaan ja asenteitaan. Paljon riippuukin päiväkodin johtajasta, joka omalla esimerkillään toiminnan ja keskustelujen kautta auttaa juurruttamaan uudenlaista työtapaa päiväkotiin. Päiväkotien henkilökunnan kanssa tehtävä yhteistyö vaatii siis aikaa. Heidän kanssaan tulee olla aikaa keskustella lapsista, perheistä ja vanhemmuudesta. Ihmiset ovat työntekijöinä erilaisissa elämäntilanteissa omassa työyhteisössään; jollain on vain muutama vuosi aikaa eläköitymiseen, mutta hän osaa ajatella asioita oman elämäkokemuksen ja viisauden kautta. Varhaisen tuen ja vanhemmuuden tukemisen käsitteet ovat toisilla työntekijöillä heti selvänä, kun taas toinen tarvitsee vielä lisä selvityksiä ymmärtääkseen ne.

Kasvatuskumppanuus ja vanhemmuuden tukeminen ovat lähellä toisiaan, mutta eivät kuitenkaan sama asia. Päiväkodeissa vanhemmuuden tukeminen käsitteään helposti kasvatuskumppanuutena. Tärkeää on antautua avoimeen ja rehelliseen vuorovaikutukseen sekä vanhempien että työyhteisön kanssa. Päivähoito on ala, jossa kärsitään ammattitaitoisen ja pätevän henkilökunnan puutteesta. Sinne voitaisiin ehkä saada lisää työntekijöitä, jos heillä olisi käytössään menetelmiä tai sosiaalihjaaja tukena vanhempien kanssa tehtävässä haastavassa yhteistyössä ja vanhemmuuden tukemisessa. Vastuu olisi tällöin useamman työntekijän harteilla, ja he voisivat toisiaan täydentäen tehdä hyvää työtä päivähoidossa lasten, vanhempien ja oman työyhteisön kanssa.

Mielestäni olisi hyvä asia, jos päivähoitoon tuotaisiin takaisin henkilöstörakenne, joka oli aiemmin. Joka ryhmässä toimisi kaksi lastentarhanopettajaa, joista toinen olisi mahdollisesti koulutukseltaan sosionomi (amk) ja toinen lastentarhanopettaja/kasvatustieteiden kandidaatti sekä lastenhoitaja. Näin joka lapsiryhmässä olisi perushoidon ja pedagogiikan lisäksi perhekeskeinen näkökulma edustettuna. Myös Helsingin kaupungin päiväkotien johtamisrakennetta tulisi arvioida kriittisesti sen uudistamisen jälkeen. Ennen joka päiväkodissa oli oma johtaja, joka saattoi myös toimia lapsiryhmässä tai olla puhtaasti hallinnollinen.

Lapsiryhmässä toimivalla johtajalla oli varmasti vaikeaa olla puun ja kuoren välissä; eli toisaalta hänen tuli olla lasten kanssa, mutta hallinnolliset työt veivät aikaa. Nykyisessä johtamisrakenteessa joka johtajalla on yleensä joko kaksi tai kolme päiväkotia alaisuudessaan, riippuen niiden lapsi- ja henkilöstömäärästä. Mielestäni päiväkodeissa näkyy työntekijöiden keskuudessa että he kaipaavat enemmän tukea omaan työhönsä sekä mahdollisuuksia keskustella lapsista ja perheistä johtajan kanssa, jonka tulee olla tietoinen yksikössä tapahtuvista asioista.

Päivähoitoon tulisi vakiinnuttaa päivähoidon perhetyö, jolloin perheille tarjottaisiin matalan kynnyksen paikka vanhemmuuden tukemiseen jo varhaisessa vaiheessa. Päiväkotien henkilökunta saisi tukea ja apua omaan työhönsä ja ennaltaehkäisevyys palveluissa toteutuisi. Ideaalisinta olisi, että jokaisella päiväkodilla olisi oma sosiaaliohjaaja työyhteisössään sen mukaan, millaisia lapsia ja perheitä päiväkodissa on. Totta on, että päiväkodeissakin on erilaisia lapsia ja perheitä asuinalueen mukaan. Vielä löytyy päiväkoteja, joissa ei vielä muutama vuosi sitten ollut yhtään monikulttuurista perhettä ja toisaalta on päiväkoteja, joissa jo suurin osa lapsista on monikulttuurisista perheistä. Perheet saisivat vertaistukea erilaisten tapahtumien ja vertaisryhmien kautta. Perhetyöstä päivähoidossa tulisi yhtä luonnollista, kuin neuvolassa käynnistä.

Tässä työssä tutkittiin vanhemmuuden tukemista päivähoidon työntekijöiden näkökulmasta, mitä se on heidän omasta mielestään ja mitä se on päivähoidon työssä. Jatkossa voisi tutkia, mitä vanhemmat ajattelevat vanhemmuuden tukemisesta päivähoidossa ja miten he ovat saaneet mahdollista tukea omaan vanhemmuuteensa. Voisi myös tehdä tarkempaa tutkimusta kasvatuskumppanuuden ja vanhemmuuden tukemisen erottamisesta päivähoidossa. Toisaalta tässä työssä vanhemmuuden tukeminen näkyy päiväkodeissa niin kuin se on teoriassa. Ajankohtaisena aiheena oleva varhainen puuttuminen voisi myös olla tutkimuksen kohteena, jolloin voitaisiin esimerkiksi tutkia, miten päivähoidon henkilökunta ottaa huolen puheeksi. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, onko eri ammattiryhmien välillä eroja suhteessa vanhemmuuden tukemiseen.

7.4 Opinnäytetyöprosessin ja oman ammatillisen kasvun tarkastelua

Opinnäytetyöprosessini alkoi melkein heti koulutuksen alettua. Minulla on aiempi opistotason tutkinto (sosiaalikasvattaja) taustalla, joten koulutusaikani on lyhyempi. Suuri osa opinnoista tulee opinnäytetyön tekemisestä. Tuntui siltä, että aihe olisi pitänyt olla heti. Osallistuin opinnäytetyötorille syyskuussa 2008 ja mietin ensin avoimesti muita vaihtoehtoja. Työskennellessäni päivähoidon perhetyössä koin kuitenkin mielenkiintoiseksi tehdä työn hankkeeseen liittyen.

Ennen aloittamistani hankkeessa olin työskennellyt päivähoidossa useita vuosia lastentarhanopettaja. Olin aina ajatellut päivähoidon olevan parasta varhaista tukea lapsille ja vanhemmille. Keskustellessani vanhempien kanssa päivähoidossa käytössä olevia yleisiä keskusteluja, joista olen tarkemmin kertonut teoriaosuudessa (varhaiskasvatus- ja esiopetus keskustelut), olin kuitenkin varmasti tehnyt vanhemmuuden tukemista ja perhetyötä jollain asteella. Mielestäni oli tärkeää saada vanhempiin luottamuksellinen suhde, jotta lapsen asioista pystytään avoimesti keskustelemaan. Keskusteluissa kysyin myös vanhemmilta heidän ja koko perheen kuulumisia, koska nämä vaikuttavat suuresti lapsen hyvään oloon ja turvallisuuteen. Olen myös osannut kertoa ja keskustella vaikeistakin asioista vanhempien kanssa ja olen toiminut työparina päiväkodissa vaikeissa keskusteluissa mm. erityislastentarhanopettajan ja lastenhoitajan kanssa.

Aiemmassa työssäni lastentarhanopettajana ja päiväkodin varajohtajana osallistuin myös päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen yhdessä johtajan kanssa. Olen siis aiemminkin miettinyt keinoja saada kaikki päiväkodin työntekijät osallistumaan ja sitoutumaan päiväkodin yhteisiin arvoihin ja tapoihin tehdä työtä lasten ja perheiden parissa. Varhaiskasvatussuunnitelmahan konkreettisesti selittää miten kussakin yksikössä tehdään ja toteutetaan käytännön työtä. Työyhteisössä on mielestäni haastavaa ja vaikeaa saada varhaiskasvatussuunnitelmasta työväline päivähoitoon. Kaikkien työntekijöiden tulisi sitoutua noudattamaan ja vielä päivittämään sitä. Perehdytyksessä se on oiva apuväline.

Lastentarhanopettajan työ on mielestäni erittäin vaativaa kaikilla tasoilla: fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Ergonomia eri-ikäisten lasten kanssa työskennellessä ei aina ole parasta mahdollista. Psyykkisesti joutuu haastavien ongelmatilanteiden eteen ja vastaamaan koko lapsiryhmän turvallisuudesta ja tavoitteiden täyttymisestä esimerkiksi esiopetusryhmässä. Sosiaalisesti työ on haastavaa, koska päivittäisten ihmiskontaktien määrä on valtava. Kasvatuskumppanuutta toteutetaan sekä työkavereiden että vanhempien kanssa. Lapset vaativat ja tarvitsevat myös oman osansa vuorovaikutuksesta. Olisin ollut jo aiemmin iloinen, jos päiväkodissani olisi ollut sosiaaliohjaaja jakamassa vaativaa vanhemmuuden tukemisen työtä kanssani, koska yhteistyö vanhempien ja eri yhteistyötahojen kanssa vie paljon aikaa ja energiaa. Jostain syystä minulle aina osuivat lapset ja vanhemmat, jotka olivat erityisen tuen tarpeessa. Ehkä toisaalta koin luontevaksi työskennellä heidän kanssaan.

Opinnäytetyön tekeminen alkoi kirjallisuuden sekä aiempien tutkimusten ja opinnäytetöiden lukemisella. Teoria on muokkautunut vähitellen sellaiseksi kuin se on nyt tässä työssä. Alussa määrittelin tarkemmin perhetyötä, perhetyötä päivähoidossa, kasvatuskumppanuutta, varhaista tukemista ja puuttumista sekä päivähoitoa. Vanhemmuuden käsite ja sen määrittely on kuitenkin olennaista tämän opinnäytetyön kannalta, koska tässä käsitellään juuri vanhemmuutta ja sen tukemista päivähoidossa eri tavoin.

Koulutuksen myötä olen oppinut valtavasti asioita. Olen lukenut enemmän ammattikirjallisuutta kuin ikinä aiemmin. Jostain syystä en pystynyt aiemmin lukemaan työajan ulkopuolella. En osannut arvostaa uutta tietoa ja oppimista. Nyt olen iloinen siitä, että ammatillisuuteni on lisääntynyt opiskelun ja opinnäytetyön tekemisen myötä huomattavasti. Oma arvonsa on tietysti työlläni, joka on jo siinä määrin vaatinut asioiden hahmottamista ja miettimistä uudestaan.

LÄHTEET

- Eriksson Esa ja Arnkil Tom Erik 2007. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Oppaita 60. Helsinki: Stakes.
- Eskola Jari ja Suoranta Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Hansen Maija 2004. Olipa kerran perhe. Arvostava työote perhetyössä. Helsinki: Suomen kasvatustieteiden ja perheneuvontaliitto ry.
- Heikkilä Matti ja Lahti Tuukka 2007. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukatsaus 2007. Helsinki: Stakes.
- Heinämäki Liisa 2006. Varhaista tukea lapselle - työvälineenä kehittämisvalikko. Oppaita 62. Helsinki: Stakes.
- Helminen Jari 2006. Onnen kehto vai kurjuuden alho? Suomalaisten lapsiperheiden arjen kurjistumisesta. Teoksessa Helminen Jari (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-Kustannus Oy.
- Helminen Marja-Liisa 1999. Vanhemmuuden roolikartta: käyttäjän opas. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Helsingin kaupungin päiväkoti 2007a. Varhaiskasvatussuunnitelma 2.3.2007.
- Helsingin kaupungin päiväkoti 2007b. Varhaiskasvatussuunnitelma 28.2.2007.
- Hankesuunnitelma 2008. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Perhetyö päivähoitossa -hankesuunnitelma 21.5.2008.
- Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto. Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2007:2. Helsingin kaupunki, sosiaalivirasto.
- Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko ja Sajavaara Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Finn Lectura.
- Huisko Marja-Leena 2006. Päivähoidon perhetyön kehittäminen Kuokkalan alueella. Opinnäytetyö. Ylempi amk-tutkinto. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.
- Häggman-Laitila Arja 2006. Perhepalvelut työntekijöiden ja perheiden arvioimana. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja, Sarja A:

- tutkimukset ja raportit 7, Helsinki.
- Isomäki Tarja 2005. Perheet päivähoidon ja kotipalvelun perhetyön asiakkaana-
lastensuojelun avohuollon kehittämishaasteet. Diakonia-
ammattikorkeakoulun julkaisuja D Työpapereita 18. Helsinki.
- Jokimies Jaana ja Lahtiperä Lotta 2008. Teoksessa Elina Kontu & Eira Suho-
nen (toim.) Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Palme-
nia, 62–63.
- Junttila Henna 2004. Johdanto. Teoksessa Soili Keskinen & Heli Virjonen
(toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidos-
sa. Helsinki: Tammi, 12–18.
- Järvinen Ritva, Lankinen Aila, Taajamo Terhi, Veistilä Minna ja Virolainen Anja
2007. Perheen parhaaksi, perhetyön arkea. Helsinki: Edita.
- Kaskela Marja ja Kekkonen Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee
lasta- Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsin-
ki: Stakes.
- Kaskela Marja ja Kronqvist Eeva-Liisa 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia
lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Sta-
kes.
- Kekkonen Marjatta 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperhei-
den peruspalvelujen kehittäminen. Raportteja 281. Helsinki: Stakes.
- Keskinen Soili ja Virjonen Heli (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun
tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi.
- Koistinen Aila 2005. Meidän Jykä- koko kaupungin hanke. Teoksessa Pirjo
Salminen (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Keuruu: PS-kustannus
140.
- Koivula Maija 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teok-
sessa Soili Keskinen & Heli Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lap-
sen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 100.
- Kristeri Irene 2002. Vahvaan vanhemmuuteen. Helsinki: Irene Kristeri ja Kirja-
paja.
- Kuokkanen Ritva; Kiviranta Mervi; Määttänen Jukka & Ockenström Leena 2007.
Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas opinnäytetöitä varten. Hel-
sinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Laki lasten päivähoidosta. L 36/1973. Valtion säädöstötietopankki Finlex.

[Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Lastensuojelulaki. L417/2007. Valtion säädöstietopankki Finlex.

[Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Lammi-Taskula Johanna ja Varsa Hannele 2001. Vanhemmuuden aika. Vanhemmuuden tukemisen käytännöt ja haasteet osana neuvoloiden ja päiväkotien työtä. Helsinki: Stakes.

Leppiman Anu ja Puustinen-Niemelä, Sirkka 2006. Moniammatillisen perhetyön oppiminen ja opettaminen. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B4/2006. Kuopio.

Lyyra Virpi ja Salmela Arja-Riitta 2004. Kasvuturve-projekti. Teoksessa Soili Keskinen & Heli Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 18–50.

Monto Eeva ja Simojoki-Tavi Hanna 2005. Perhetyö ja puheeksiottaminen päivähoidossa. Kontulan varhaisen tuen hankkeen loppuraportti. Selvityksiä 2005:7. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Ovaska Maria 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvuturve-projektista. Teoksessa Soili Keskinen & Heli Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 60–71.

Peltonen Hannele 2009. Eettinen varhainen puuttuminen on kaikkien etu. Tesso. Sosiaali- ja terveystieteellinen aikakauslehti 5/2009, 26–31.

Reuna Veera 1999. Perhebarometri 1999. Vanhemmuutta toteuttamassa. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos. E7/1999. Helsinki: Väestöliitto.

Satka Mirja 2009. Varhainen puuttuminen, moraalinen käänne ja sosiaalisen asiantuntijat. Viitattu

22.8.2009.<http://www.stakes.fi/yp/2009/1/satka.pdf/>

Seikkula Jaakko ja Arnkil Tom 2005. Dialoginen verkostotyö. Helsinki: Tammi.

Seikola Henriikka 2008. Tavoitteena kasvatuskumppanuus. Vanhempien mieltä yhteistyöstä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä. Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002. Julkaisuja 2002:9. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Oppaita 56. Helsinki:Stakes.
- Strömmer Matti 2005. Lapsen suojelua arkityön äärellä. Teoksessa Pirjo Salminen (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Keuruu: PS- kustannus, 50–51.
- Teräväinen Riitta & Lipsanen Teija 2005. Rantasalmella rakennetaan vanhemmuuden tukiverkkoa. Teoksessa Pirjo Salminen (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Keuruu: PS- kustannus, 81–136.
- Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Turtiainen Pirjo 1999. Lähiöprojektin perhetyö. Lastensuojelua vai yhdyskuntatyötä. 1999:3 tutkimuskatsauksia. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Vilén Marika, Vihunen Riitta, Vartiainen Jari, Sivén Tuula, Neuvonen Sohvi ja Kurvinen Auli 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.
- Villemson, Maria 2008. Äitien kokemuksia alle kolmevuotiaan lapsensa päiväkotihoidon aloittamisesta. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma.

LIITE1: Saatekirje

Hei,

Opiskelen Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin toimipaikassa sosionomiksi (amk). Opintoihini kuuluu opinnäytetyö, jonka aiheena on päivähoitohenkilöstön näkemyksiä vanhemmuuden tukemisesta. Tarkoitus on koota tietoa päiväkotinne hoito- ja kasvatushenkilöstöltä. Tutkimukseni tulokset hyödyttävät vanhemmuuden tukemista päiväkodissanne.

Toivon sinun vastaavan oheisiin kysymyksiin ja palauttavan sen kahvihuoneen ilmoitustaululla olevaan isoon kirjekuoreen, jossa lukee nimeni viimeistään perjantaina 6.3.09.

Kyselylomakkeet tulevat vain tutkimuskäyttöön ja kaikki vastaukset käsitellään nimettömästi.

Vastaan mielelläni kysymyksiisi. Voit ottaa yhteyttä soittamalla tai jutella tavatessamme päiväkodissa.

Kiitos avustasi opinnäytetyön tekemisessä!

Mari Liukku

Perhetyö päivähoidossa hanke/sosiaalihjaaja

LIITE 2: Kyselylomake päiväkotien henkilöstölle

1. Ammatillinen koulutus ja valmistumisvuosi (laita rasti oikeaan kohtaan ja viivalle valmistumisvuosi)

kasvatustieteiden kandidaatti	☐ _____
lastentarhanopettaja	☐ _____
sosionomi (amk)	☐ _____
sosiaalikasvattaja	☐ _____
lähihoitaja	☐ _____
lastenhoitaja	☐ _____
päivähoitaja	☐ _____
muu, mikä _____	☐ _____

2. Toimin päiväkodissa

lastentarhanopettaja	☐
erityislastentarhanopettaja	☐
lastenhoitajana	☐

3. Mitä vanhemmuuden tukeminen on mielestäsi? (kirjoita vastauksesi alla olevaan tilaan. Voit myös jatkaa taakse, jos haluat.)

4. Miten vanhemmuuden tukeminen näkyy päiväkodin arjessa?

5. Tarvitaanko linjauksia siitä, mitä vanhemmuuden tukeminen on? Perustele vastauksesi.

6. Millaisissa tilanteissa/asioissa vanhemmat mielestäsi tarvitsevat tukea?

7. Miten vanhemmat ovat ottaneet vastaan heille tarjotun avun?

8. Miten vanhemmuuden tukemista päivähoidossa voitaisiin jatkossa kehittää ja millaisilla työmuodoilla?

LIITE 3: Esimerkki aineiston ryhmittelystä

Tekstin sanonta	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
Lähtien perusasioista: säännöllinen päivärytmi, ravinnon, liikunnan ja levon merkitys.	Säännöllinen päivärytmi Ravinto Liikunta Lepo	Perushoito	Aikuisuus
Useimmiten perushoitoon liittyvissä asioissa: nukku- maanmeno, erilaisten ruokien maistaminen, pukeminen itsenäisesti...	Nukkuminen Syöminen Pukeminen	Perushoito	Aikuisuus
Lapsille ei uskalleta asettaa rajoja eikä tuottaa pettymyksiä.	Rajojen asettaminen	Rajat	Aikuisuus
Rajojen asettaminen ja niiden tarpeellisuuden ymmärtäminen.	Rajojen asettaminen	Rajat	Aikuisuus